

Cal pensar que amb aquestes eleccions els catalans hem de demostrar que som majors d'edat política.

L'ACTUALITAT POLITICA

Davant de les eleccions

L'acord pres diumenge passat pel Partit Català Republicà ens permet de parlar del panorama polític de Catalunya a la vetlla de les seves eleccions constituents. L'acord alludit del P. C. R. és una conseqüència lògica de l'actitud adoptada per l'Esquerra Republicana de Catalunya. Partidaris sempre de l'entesa entre partits afins, en vista a una obra comuna, no hem cregut mai en l'absorció d'un partit per un altre pel sol fet que l'absorbent tingui el poder en aquells moments.

Les mateixes raons que aconsellaven una aliança de partits catalans d'esquerra, serveixen per a desaconsellar la confusió de tots plegats dintre d'un tot sol. Car l'aliança hauria servit perquè tots els sectors de l'opinió esquerrista i catalanista s'haguessin vist representats a les Constitucions catalanes; però amb la confusió, la gran massa de ciutadans esquerrans i catalanistes no trobaria expressada la seva manera de pensar en matèria política. De manera que la fusió dels partits hauria produït els mateixos mals que aparentment tractaria d'evitar.

Però a part de totes aquestes consideracions de caràcter general, hi ha en l'actitud del P. C. R. consideracions de caràcter personal que no podien deixar d'influir en l'acord pres diumenge.

Es comprèn fins un cert punt que els dirigents de l'E. R. de C., que estan per damunt de les petites ambicions que mouen moltes figures de tercera fila, en el seu desig de no disgregar les forces catalanistes i republicanes, invessin els homes del P. C. R. a entrar a l'E. R. de C. Era un últim esforç per no sucumbir davant les exigències de casinos i casinets que tenen cada un el seu aspirant a diputat. Però si la bona voluntat es comprèn, l'oferta feta no deixa d'ésser un xic infantil. Es que creien de bona fe que per una acta de diputat ningú amb criteri sa s'aviudria a passar a les files d'un altre partit? Aquest cas, que es dona massa sovint, es comprèn en homes el nom dels quals sap tothom, però no cal ni pensar que pogués produir-se en homes com Nicolau d'Oliver, que tenen una personalitat ben definida, ni en alguns independents que es troben en la mateixa situació que els homes del P. C. R.

Tot l'honor que recau en els homes del P. C. R. per haver menyspreat una victòria quasi certa a canvi del sosteniment de la seva pròpia personalitat, s'hauria transformat en vergonya si per una acta de diputat s'haguessin lliurat lligats de peus i mans a un altre partit que els la prometia.

De totes maneres, com hem dit abans i com hem dit sempre, lamentem aquest malentès que hi ha entre partits afins, que, si ja ho eren abans, ho són molt més ara, després de les baixes que hi ha hagut al P. C. R. El malentès, segons sembla, prové, per dir-ho amb mots expressius, del fet que uns es consideren revolucionaris i els altres homes de govern. Aquest malentès, que existeix a tots els països i que, per una paradoxa ben comprensible, fa que uns tinguin les masses i els altres el poder, també s'establirà a Catalunya, segurament. Però la llàstima és que el sistema electoral actual no permeti realitzar-ho ja en el pròxim Parlament si no és amb una entesa de partits.

Els fins que persegueixen l'E. R. de C. i el P. C. R. sempre han estat els mateixos, però aquesta entesa no ha estat mai possible. En les eleccions municipals que varen portar la República, l'equivalència del P. C. R. va ésser de rebutjar l'Esquerra i considerar les eleccions com a eleccions administratives. Però, qui pot dir que actualment no sigui el contrari? Perquè si d'unes eleccions convé que surti un govern fort i homogeni, no es pot negar que són les properes eleccions. És un moment molt delicat per Catalunya i no es tracta tan sols de contraposar els grans ideals de la política, sinó també de determinar qui sabrà governar millor.

Acabem d'assolir l'aspiració de tots els catalans: poder-nos governar nosaltres mateixos, estructurar la Catalunya que generacions senceres de patriotes han somiat. Hem de demostrar que no sols volem, sinó que sabem fer-ho. Per això aquestes eleccions tenen una importància feixuga de responsabilitats.

En un moment de revolta, tots els fons es remouen i puja a la superfície el seu contingut, però quan reneix la calma, torna al fons el que ha sortit d'allí. Molts homes de l'Esquerra han criticat durament la seva minoria a l'Ajuntament, i s'han excusats precisament perquè els moments en què va ésser elegida eren de revolta; però quan ha vingut el moment decisiu, no han pogut dominar aquest element i corren el perill de sucumbir a les seves mans. I haurien d'haver tingut present que Catalunya, en aquests moments, no necessita partits grossos amb homes que volen pujar, sinó simplement persones que puguin servir.

Evidentment, d'aquests arguments també se'n serveixen les dretes. Però aquestes oblidem que les eleccions hauran d'ésser en vis-

tes a la formació d'un govern fort i homogeni, perquè han triomfat els principis republicans, i el bon govern es necessita, no per fer los desaparèixer, sinó per refermar-los a l'administració dels afers públics.

La Lliga actualment és un partit fracassat. La seva administració, tan ponderada al principi, no compta, d'ençà de la mort de Prat de la Riba, solament amb fracassos polítics per la seva adhesió a la monar-

Nicolau d'Oliver i Martí Esteve, del P. C. R.

quia, sinó que va barrejada amb fracassos fora de l'ordre polític, com l'afar del Banc de Barcelona, el del Suro i altres que certament han provocat més retraïment de capital que tota la mala administració que ella atribueix als governs d'esquerra.

La Lliga segurament canviarà, seguirà essent de dreta, però amb un esperit nou, sense totes les desferres d'institucions caducades i sense els homes que han fracassat políticament i que quan parlen semblen veus de l'altre món que vénen a recordar uns dies que certament no eren millors.

Seria doncs una pena per Catalunya que la Lliga actual triomfés. I seria una pena, demés, perquè no respondria al moment present de la vida catalana, sinó que seria resultat d'una desunió lamentable dels partits d'esquerra. Desunió que, a més a més, tot fa pensar que es contraria al pensament del President Macià, que per sobre de les contingències i petiteses de les begues quotidianes, ha procurat una harmonia que aquells a qui ell ha donat existència política han fet impossible.

Segurament el President Macià, que en un moment decisiu es va posar al front de la revolució per a portar uns llibertats que tots desitjàvem, voldria ara una col·laboració, perquè sent que els homes del 12 d'abril que van portar la República han d'anar lligats amb altres que han fet Catalunya i tots plegats fer-la més gran.

De Dijous — a Dijous

Seria bo que les grans empreses culturals a les quals ens lliurarem una vegada implantat l'Estatut, no ens fessin oblidar l'extinció d'aquells defectes que, petits i tot, comuniquen com res la sensació que som un poble endarrerit i deixat de la mà de Déu. De poca cosa ens serviria poder mostrar als forasters institucions magnífiques, biblioteques nodrides i centres d'ensenyament modèlics, si en sortir al carrer, els ulls dels nostres hostes queien damunt les parades de melons o bé de les barraques de bunyols esenyorides de la via pública.

La llista dels atemptats a l'estètica urbana que d'un cap de dia a l'altre es perreten a Barcelona, és innombrable. Venedors ambulants que paren llur misèria en els punts més cèntrics; entitats i particulars que pengen les mostres als arbres de la Rambla; fixadors de cartells que embruten les pedres dels casals venerables i de les construccions noves de trinxera; comerciants als quals se'ls acuden sistemes de propaganda horribles...

Cal només fixar-se en la nostra Rambla, de la qual fem tantes bocades els barcelonins. En les façanes de les cases, creix espontàniament una vegetació d'anuncis indecorosos. Pel mig del passeig, deambulaven els homes anunciadors, els quals exhibeixen les pensades grotesques de qualsevol pintapapets. D'arbre a arbre, igual que roba estesa, pengen unes pancartes d'un gust pessim, amb l'agregant, moltes vegades, d'anunciar espectacles i manifestacions que dies ha ja han tingut lloc.

Dubiem que en nom del tipisme puguin ésser defensades totes aquestes coses. El tipisme no està pas renyit amb el bon gust, i allí on hi entri en col·lisió, cal fer prevaler els drets de l'estètica i, si cal, amputar Barcelona de certs costums que si anys enrera li esqueien, avui no escasen gens.

La plaga de les parades de fruita i de bunyols és un dels altres senyals d'africanisme que enlletgeixen la urbs. Passaríem que en certs paratges semi-suburbials hom tingués una tolerància vers els modestos industrials aquells. Però allò que és inconcebible és que hom els atorgui el necessari per a instal·lar-se a la plaça de Berenguer el Gran, a l'ombra dels gratacels de la Via Laietana. Precisament en els dies en què el G.A.T.C.P.A.C. exhibí en aquest indret la seva caseta desmuntable, al seu tocant s'estenia una arbrilla gran, tota curulla de sindrins i melons. Fins hi havia una barraca feta de sacs, dintre la qual devia dormir el venedor.

Barcelona n'és plena d'aquests contrastos. En les avingudes modernes, de tant en tant, paren els firaires més diversos. No és cap atenuant el fet que s'escaigui en festes assenyalades i que la tradició ho hagi donat com a bo.

Suposem que totes aquestes coses estan previstes en les ordenances municipals. Que potser tan sols fem complir les prescripcions establertes, com a art de miracle, la ciutat presentaria una altra cara: una cara neta, magnífica, que no ens faria enrojolar la nostra quan comparem Barcelona amb les grans ciutats que volen ésser centres del món. Potser anem equivocats, i l'ordenisme urbà no preveu les necessitats de l'estètica. Aleshores caldria que un Ajuntament de bona voluntat procurés posar al dia totes aquestes coses.

I si una reforma de les ordenances municipals no fos suficient per a bandejar la capa de lleit que amaga els encisos barcelonins, nosaltres demanaríem la promulgació d'una llei de Defensa de la Ciutat, que fes caure les sancions penals damunt dels salvatges que confonen els nostres carrers i places amb els de qualsevol llogarret africà. — A.

MIRADOR INDISCRET

El nostre concurs de reportatges

La setmana vinent donarem el veredict de concurs de reportatges que el mes passat organitzàrem i que ha estat objecte d'una tan satisfactòria acollida.

Aquest èxit, realment superior al que comptàvem, ens anima a preveure, per a molt aviat, el planeig d'altres concursos sobre diferents gèneres d'articles que tenen cabuda en les nostres pàgines, com ja prometem en anunciar el de reportatges de coses vistes, amb l'esperança d'obtenir uns resultats comparables al d'aquest.

Un amateur del periodisme

Amb l'aprovació de l'Estatut, Catalunya sembla entrar en un període francament europeitzat. D'ara endavant ja no ens privarem de res. Sense que en tingui, però, la culpa l'Estatut, hom ja es permet organitzar controvèrsies terriblement inflamades entre comunistes i socialistes. La Noche qualificada de Buenas costumbres polítiques aquesta incorporació catalana a Europa, Carles Soldevila ha aprofitat el tema per a un Full de dietari i El Matí, rosat i eclèctic, es felicita que l'etern candidat i l'home de les cent armilles, hagin lliurat un pugilat oratori en el qual hom ha pogut constatar ben clarament — segons El Matí — el fracàs de tota mena de marxisme, bloquista, socialista, trotsquista i stalinista.

Els felicitats mortals que assistiren a la controvèrsia pogueren constatar dues menes d'exhibicionisme: el del senyor Campalans, amb l'armilla més violada que mai, que s'exhibí com un pou de ciència social mitjançant una voluminosa documentació — llibres, apunts i carpetes — que deixà ben a la vista del públic i l'exhibicionisme de Maurín que es presentà, en un gest olímpic, amb les mans a la butxaca.

El Full Oficial del Dilluns publicà d'aquest acte una ressenya a primera pàgina que tingué la virtut de reconfortar els esperits dels elements de la Unió Socialista de Catalunya una mica pansats pel resultat de la gesta del senyor Campalans. Agraïts, una pena d'unionistes, acordà felicitar el periodista benemerit que n'era l'autor i que naturalment suposaven socialista. El beatífic Ramis — que no havia aparegut ningú segons ell — fou l'encarregat de la missió i començà les oportunes recerques per tal d'assabentar-se del nom del periodista.

Hom diu que l'amic de Martí Vilanova, en tornar a la Penya a donar compte de les gestions, digué simplement amb una entonació que, en ell, era tota poètica: — Mai no hauria cregut que Campalans fos millor periodista que orador.

Candidats a candidat

Quan la Comarcal de Barcelona-Ciutat, de l'Esquerra Republicana, es va reunir per tal de confeccionar la candidatura de diputats per al Parlament de la Generalitat, no hi havia manera que els reunits es possessin d'acord referent a les persones que havien d'integrar-la.

Però vetaci que un «comarcal» tingué una idea que merescu l'entusiasta adhesió de tots. «I si ens hi poséssim tots nosaltres?» Fet! Als cinc minuts hi havia formada una candidatura en la qual figuraven els presidents de tots els Centres d'Esquerra de la Ciutat. Però un dels reunits tingué un escrúpol:

—Voleu dir que no hi ha d'haver el senyor Macià en la candidatura aquesta?
—Té raó... Posem-l'hi.
Però, salta un altre:
—Potser també en Lluhi...
—I En Terradellas...—diu un tercer.
—I En Gassol...

—I En Xirau...

Hi anaren afegint dessota dels primitius aquests noms i d'altres que els semblaven indispensables. El resultat fou una candidatura magnífica... si no fos que hi constaven vint-i-cinc persones, en lloc de les setze reglamentàries.

Nou conflicte. Nova delibació apassionada... El qui presidia tingué una sortida dictatorial:

—Agafem la llista i, començant per baix, comptem setze noms. Els que quedin fora, quedaran fora.

I sense esperar l'assentiment dels altres comptà fins a setze — just al doctor Basset —, i esborrà d'un cop de llapis els nou noms que restaven apuntats a dalt. L'endemà aquesta candidatura circulava per les columnes dels diaris. Després, naturalment, fou desmentida, car els nou presidents d'entitats esborrats no es conformaren amb un tan singular procediment d'eliminació.

Tantals de via estreta

La crida que des de Lleida féu el senyor Macià als catalanistes esquerrans perquè ingressin al partit que acabdilla, causà un cert estupor entre els senyors de l'Esquerra Republicana. Per a acabar-los d'exasperar, el senyor Companys ha dit dues o tres vegades als periodistes que a l'Esquerra els primers llocs estan per ocupar.

Un grup de membres dels tercers i quarts equips d'aquest partit ho comentava. El conegut Forcadès, que es trobava entre ells, digué gairebé sospirant:

—No ens ho diran a nosaltres això!

Un diputat que fa de suplent

A l'Agrupació d'Esquerra del Poble Nou va tenir lloc una assemblea extraordinària per tal de nomenar un delegat i un suplent al Congrés de l'Esquerra.

Davant de la insistència d'alguns socis, va caldre fer una votacioneta només que per saber quin era el delegat i qui era el suplent dels dos candidats elegits.

Finalment, després d'una competició aferrissada, va sortir elegit per delegat En Roc Boronat i per suplent el diputat doctor Riera i Punifí. Aquesta decisió de l'assemblea va desplaure a aquest darrer:

—Si l'assemblea es torna a manifestar una altra vegada en oposició a la meua persona, me'n vaig a casa i deixo la presidència de l'Agrupació.

Barreja electoral

Segons llista que el corresponsal de Girona ha tramès a un diari d'aquesta ciutat, a la candidatura de dretes per aquella circumscripció, entre la barreja de prohoms de la Lliga i altres elements de dreta, figura el nom d'En Thió i Rodés amb la filiació de tradicionalista i, per tant, monàrquic. I pensar que En Thió i Rodés milita a la Unió Democràtica de Catalunya, partit que gallegan d'ésser anti-carlins i republicans reconeguts!

No és ell tot sol

El director de La Nau ens prega atentament de fer constar que no és únicament, com havíem dit, el ferm catalanista senyor Rafael Morató l'únic suport econòmic de l'esmentat diari, sinó que en aquesta tasca compta amb la col·laboració d'altres persones.

La qual cosa, doncs, fem constar molt de gust.

El Ram de l'Aigua

Les mosses que somien encara cada dia un dictador més o menys corpulent i hirsut i passen les tardes dominicals tancades dintre una torreta dels afores fent sonar la Marxa reial al gramòfon, van a la caça de qualsevol notícia de caràcter social o polític que, ben cuinada, pugui contribuir a la campanya derrotista, però no sempre els surt «a pedir de boca».

—Por Dios—exclamava una noia d'aquelles a la Maison Dorée—, no beban agua, que los obreros del ramo se han declarado en huelga y pueden envenenarla!

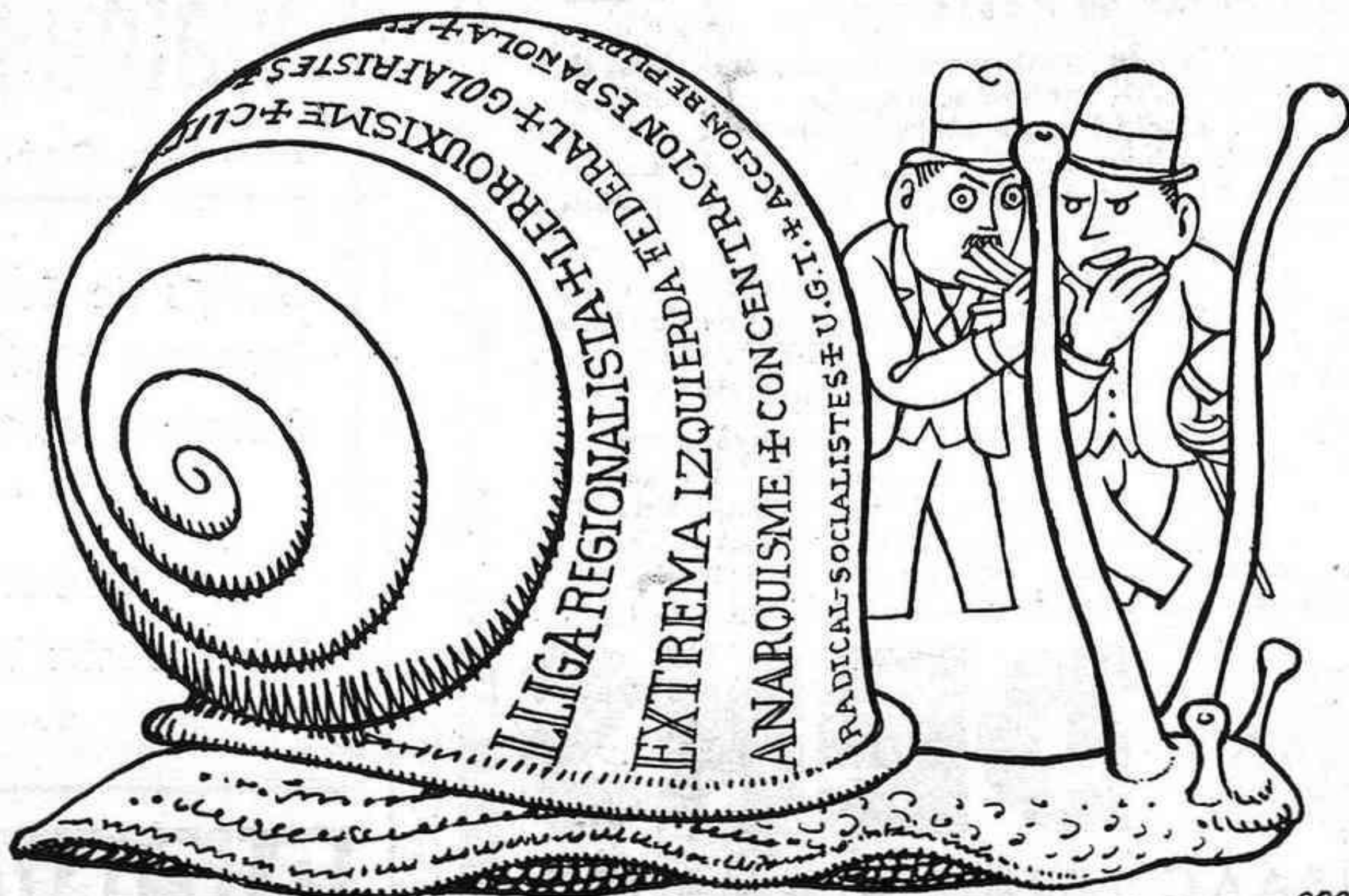
Com que això passava divendres, és evident que la noia s'havia cregut que els obrers del Ram de l'Aigua eren els de la Societat General d'Aigües de Barcelona.

La importància dels detallats

El senyor Millàs-Raurell —al qual la seva curta estatura li permet mantenir per espai de fa vint-i-cinc anys la il·lusió d'ésser el noi prodigi de la dramaturgia catalana—, diumenge passat va estrenar al Círcol de Sans la comèdia que enguany té destinada al Romea.

Alguns amics li feien present llur sorpresa de veure'l donar la primera representació de les seves obres davant d'un públic de festa a la tarda de barriada, compost gairebé exclusivament de dones distretes, parelles d'enamorats i d'un exercit de criatures que s'esbatussaven entre elles, i entraven i sortien de la sala fent impossible l'atenció a l'obra. Millàs els respongué dient-los que abans d'alçar el teló del Romea, volia veure l'efecte de la seva obra damunt del públic; que la representació a Sans era una mena d'assaig general completíssim.

I la minuciositat de l'assaig general era portada fins un tal extrem, que el senyor Millàs-Raurell sortia amatent a saludar al públic cada vegada que els marcecs de la sala, acabat l'acte, cridaven: «L'autor! L'autor!»

—No us espanteu. Aquesta mena de bestioles no acostumen arribar gaire lluny.

Ètica política

Davant les pròximes eleccions de diputats per Catalunya, s'han desvetllat les ambicions més insospitades i de la manera més poc delicada.

Un dels ambiciosos ha estat el delegat del partit d'Esquerra de Masnou. Aquest senyor, que es diu Eduard Domènech, sollicità i obtingué un vot de confiança del seu Centre de Masnou, per tal de presentar al Directori del partit el candidat que més convingués a la comarca, i el minyó féu tan bon ús d'aquesta autorització, que es presentà ell mateix! Ara els del Centre de Masnou l'han desautoritzat i l'han deixat com nou, però si baden una mica, se'l troben, si no diputat, almenys candidat.

Una sòcia

La «Pàgina Femenina» de La Veu de Catalunya és una de les coses que fan més gràcia. A desgrat d'ésser femenina, l'article frontal va sempre a càrrec d'algun mascle acreditat de la Lliga. La darrera «Pàgina» porta un davantal del senyor Pere Rahola i Molines sobre l'Adveniment de la dona a la vida pública que va causar una certa sensació perquè moltes lectores, posat que han de llegir la «Pàgina» de través, per exigències de compaginació, entengueren que el títol deia Adveniment de la dona pública a la vida.

El més sensacional, però, és un escrit signat per «Una sòcia de la Lliga Regionalista» on afirma que el senyor Cambó «...ha pogut tornar a Barcelona sense rectificar ni les seves paraules ni les seves obres. I és per això —afegeix— que el seu arreconament momentani i el d'altres que tenen els mateixos ideals es convertirà, a no trigar i amb l'ajuda de Déu, en victòria definitiva del ben obrar sobre el bell prometre.»

Indubtablement la «sòcia» es deu referir a la promesa que feia el senyor Cambó, la vigília de les eleccions d'abril de l'any passat, que a Espanya no hi havia republicans de debò i que era impossible una victòria que ens menés cap a un règim nou.

D'un concurs de cartells

Els de L'Opinió han organitzat un concurs de cartells per anunciar el seu diari. Hi han concorregut més d'un centenar de cartellistes, entre ells el millor i el pitjor de cada casa...

Segons referències, hi ha cada ex-vot que és tot un poema.

Un dels cartells representa un pagès llaurant la terra amb un parell de bous, que miren en l'aire contemplant un parell d'orenetes que a jutjar pel tamany són àgules formidables, i que porten en el bec uns cartells que diuen: «Llegiu» («L'Opinió»). En Gasch està tan engrescat amb aquest cartell, que ha decidit adquirir-lo pel seu compte, en el cas que no resulti premiat amb les mil pessetes ofertes.

El teatre de putxinel·lis

Carretades, camionades, de fustes, de ferros, de veles, de caixes. Per un moment, les voreres del carrer d'Urgell semblen escenari d'un formidable desnonament en massa. Passat el moment, però, les fustes, les caixes, els ferros i les veles fan un enorme capgirell, es destrien i es coordinen i neix l'abigarrament de la fira, la vella guàrdia de l'envelat. Totes les puerils temptacions hi són representades: cavallets menjats de mèria, cavallets inflats de luxe, barques, tirs al blanc amb tota la mímica mecànica, cornils porquins que donen una sort arbitrària, parades a noranta cinc la peça, verdums profetes, bunyolerics, els innombrables sempre toca i, naturalment, els indispensables putxinel·lis repartits en dos teatres: l'un d'actuació netament catalana; l'altre, potser per fer honor als temps que correm, amb repertori castellà.

Dels dos teatres de putxinel·lis, n'hi ha un que el veïnatge del Ninot l'espera cada any amb candeletes. Ho diu prou els plens que fa i les llargues cues de gent que espera entrada. És el català. Nosaltres també hi entrem. Ens interessa per tres motius: per saber si la fama és justificada; per veure de prop un públic diguem-ne especialitzat, i per conèixer el tarannà dels titellaires.

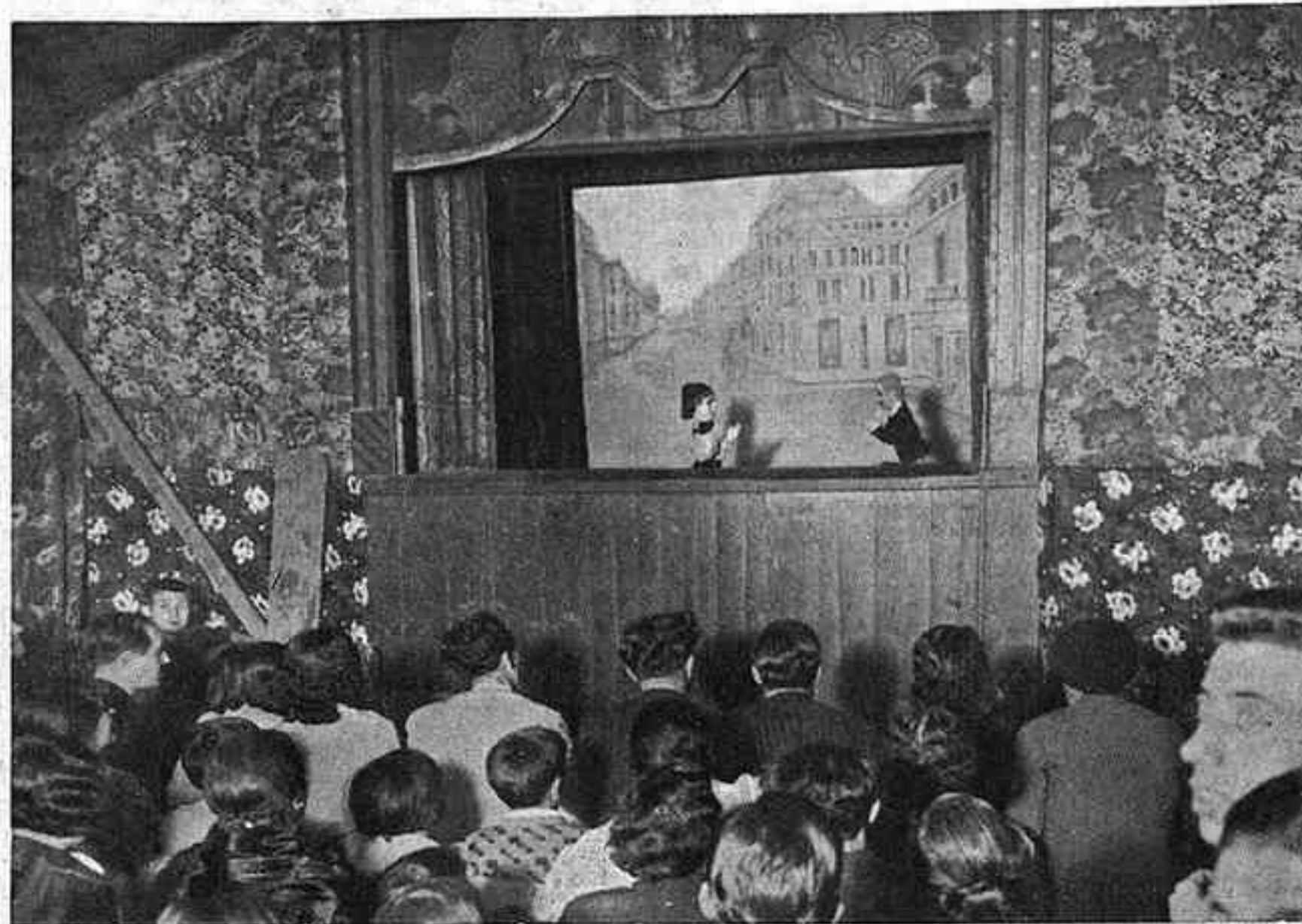
Es un ple a vessar; dues centes persones omplen la sala i no totes són xicalla. Hi ha gent de totes les edats i de totes les categories socials. N'hi ha que es veu que han entrat per complaure els menuts, mantenint la gravetat de pares; però la gravetat els va desapareixent en tant que avança l'espectacle i al capdavant ja no existeix. D'altres hi són per gust propi, sense l'excusa dels menuts; hi són, simplement, perquè l'espectacle els interessa i no se'l volen deixar perdre. Interès i atenció. El públic dels putxinel·lis té aquestes belles qualitats a vegades absents en d'altres més d'home gran: interès i atenció. Cal dir que no sense motiu. En Perico i En Joanet i En Cristòfol i En Banyeta, i tots els altres personatges, es mouen amb una naturalitat i amb un desembaràs que enamora. Ara mateix hi ha una escena de ball: un xotis i una jota. Hom no troba a mancar les comes invisibles i inexistents; les passades es fan correctes, les espalles traduïxen amb tota versemblança el moviment de les comes, i les mans, picant el ritme de la jota, revelen tot l'enginy i tot l'art del titellaire.

Els gestos fan riure, els acudits són celebrats i les garrotades aixequen el públic; tot el públic, grans i xics. Rea'ment no és hipèrbol parlar de l'art del titellaire. Aquest és diu Antoni Faidella i té quaranta anys. Pot fer-ho bé perquè es pot dir que hi ha consagrat tota la seva vida; des dels nous anys que respira l'ambient dels putxinel·lis

i de set anys ençà que volta Catalunya amb el seu teatre. Ha conegut els grans mestres del ram, de tots ha après i ara fa gala d'un art personalíssim. La seva preocupació: que els titelles no siguin ninots, sinó titelles; que no siguin accionats, sinó que es moguin.

—Em deixeu veure l'escenari?
Ben organitzat. Un telar simplíssim. Un escenari al qual fóra impròpi d'anomenar «les taules». El decorat, nodrit i força ben fet. Hi ha un primer fons representant

entre bastidors de la tasca d'aquests titelles. És que el putxinel·lista Faidella té dues gentilíssimes ajudants, filles seves, i si no és una vella amistat com per exemple En Lázaro, es senten cohibides de treballar davant d'estrany i el treball no els surt tan fi. Es diuen Rosita i Felipa i mouen els personatges amb tota la gràcia d'aquest món. L'escena del ball la fan elles —escena admirable— mentre llur pare fa música amb un acordió.

Els putxinel·lis d'Antoni Faidella

una plaça. La perspectiva hi és ben cuidada i el color donat amb solta.

—Qui us els pinta, els decorats?
—Jo.
—Vós?
—Gairebé tots. Aquell de l'infern i algun altre me'ls he fet pintar; però els altres, tots són meus. Dibuixar i pintar ra! M'ha agradat fer-ho tot en aquest món, fora agafar un picot. Fins tinc títol de xofer. L'hi puc ensenyar...

A fora, aplaudiments d'impaciència. Tornem a la sala perquè la nostra presència a l'escenari podria fer anar les coses de mal borràs. Superstició? Secret professional? Res d'això. Hipòlit Lázaro ha estat espectador

Tota la família viu per als putxinel·lis i dels putxinel·lis. Escenari enfora, la porta i la taquilla són ateses per l'avi i la mare; totes les tasques d'escenari endins les fan Antoni i les dues filles. L'organització no falla mai; i és que ultra la jerarquia familiar hi ha l'artística o si voleu comercial. I cal que aquesta organització no falli per les conseqüències deplorabilíssimes que se'n seguirien. El treball no és pas dels més descansats. Ben clar ho diu Rosita: els braços es cansen de tant estar alçats i els dits de tant moure's i la gorja de tant produir sons. No hi fa res. El públic no ha de conèixer mai que els braços es desesmenen...

Antoni Faidella desgrana correntment un repertori de vint-i-cinc obres. Les sap totes de memòria i d'altres que no juga gaire.

—No en lleigeix mai cap, treballant, perquè l'atenció que es posa a llegir no es pot posar als moviments dels titelles. I els titelles no han de semblar mai ninots!... És la seva obsessió; és, millor, el seu credo artístic.

—Demà a la tarda vaig a un pis del carrer de Muntaner. De bols me'n surten molts i els accepto tots a condició que no em facin perdre cap funció d'aquí. Jo també em dec al públic.

—Un públic alegre, sempre rient.
—O plorant. Ahir, amb El criat fidel, la gent plorava. Sort que després amb el sàinet...

Antoni Faidella ha arribat fins aquí: a encomanar les llàgrimes amb els seus titelles. I amb les seves obres, perquè el nostre home és autor de moltes de les que representa i de les que adapta.

—Digueu-me quin és la vostra ruta per Catalunya.

—Tenim casa a Sant Cugat. El magatzem, diguem, hi tinc tot el fustam, e's teatrets dels bols... La volta és aquesta: Terrassa, Sabadell, Manresa, Calella, Sitges, Mollet, Granollers, Sant Gervasi, Barceloneta, carrer d'Urgell i Clot. Aquesta volta representa vuit mesos de treball amb el qual guanyar la vida de la família per tot l'any.

Adéu-siau, Antoni Faidella. Els menuts mostraran als ulls la recança de veure-us marxar perquè els heu fet riure a grans riallades; i els grans, quan tornaran a veure el fustam del vostre teatre desmuntat i a punt de marxar, no podran menys de pensar en el vostre art posat al servei de la puerilitat i amb la puerilitat colpidor de les ànimes simples.

JOSEP MIRACLE

El curs ja ha comensat

Milers de noves escoles rivalitzen amb les antigues per tal d'escampar la cultura.

ALS MESTRES:

L'èxit de la primera edició, ja exhaurida, del nostre cartell pedagògic sobre higiene de la boca, i la cooperació dels Mestres en aquest gran problema, ens animen a reprendre la campanya. Dens és el dentífric ideal per a donar eficiència a aquets ensenyaments: és un excel·lent dentífric, molt suau i amb gust de menta dolça.

A TOTS ELS MESTRES DIRECTORS QUE ENCARA NO TINGUIN EL CARTELL els oferim com obsequi, un exemplar en català o en castellà, o un de cada manera, de la segona edició, i demés una dotzena de mostres de Pasta Dens.

El cartell nou és igual que l'anterior; en colors, d'un metre per 0,70, muntat sobre tela, amb motlletes de fusta. L'edició és de molts milers. En cas que fos exhaurida abans de fi d'any, ho anunciarem desseguida en els periòdics per tal d'estalviar molèsties als senyors Mestres.

Per a demanar-lo, utilitzeu precisament el cupó ací inclòs (lletra clara; a màquina si és possible). Enganxeu-lo demunt d'una fulla de paper de lletres, amb el membret i el segell del Col·legi.

Fem tramesa dels cartells i de les mostres per correu, certificats; els primers com impresos i les segones com medicaments, segons l'ordre d'expedició que assenyalen en aquest anunci. Tant el franqueig com el certificat són per compte nostre. No teniu d'enviar-nos timbres postals ni cap quantitat.

ORDRE DE TRAMESA DELS CARTELLS I LES MOSTRES

Del 10 al 20 d'octubre: ASTURIES, CASTELLA LA VELLA, LLEÓ, NABARRA I EUZKADI.

Del 21 al 31 d'octubre: CATALUNYA, BALEARS I VALENCIA.

Del 2 al 10 de nov.: ARAGÓ, CASTELLA LA NOVA I MURCIA.

Del 11 al 20 de nov.: ANDALUSIA, CANARIES, EXTREMADURA, MARROC I POSSESSIONS.

Del 21 nov. al 31 des. d'aquest any. TRAMESA DE LES COMANDES FORA DE TERMINI I DE LES RECLAMACIONS.

Retalleu i envieu aquest cupó.

Perfumeria Gal.-Isaac Peral, 10.-Madrid.

Sigueu servits de trametre-m gratuïtament i franc de ports amb destí a l'Escola que dirigeixo

-- un cartell pedagògic en català
-- un cartell pedagògic en castellà.
-- Dos cartells pedagògics, un en català i un altre en català (esborreu les línies que no serveixin) i dotze mostres de Dens.

NOM _____
ESCOLA _____
CARRER _____
POBLACIÓ _____
PROVINCIA _____ M

PASTA DENS

PERFUMERÍA GAL. - ISAAC PERAL, 10. - MADRID

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers
Passatges Marítims i Aeris - Viatges a "Forfait"
Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

Excursions en Autocar
Poblet i Santes Creus - S'Agaró - Centre i Sud d'Espanya

Sol·liciti opuscles explicatius

RICINO GOLOSO

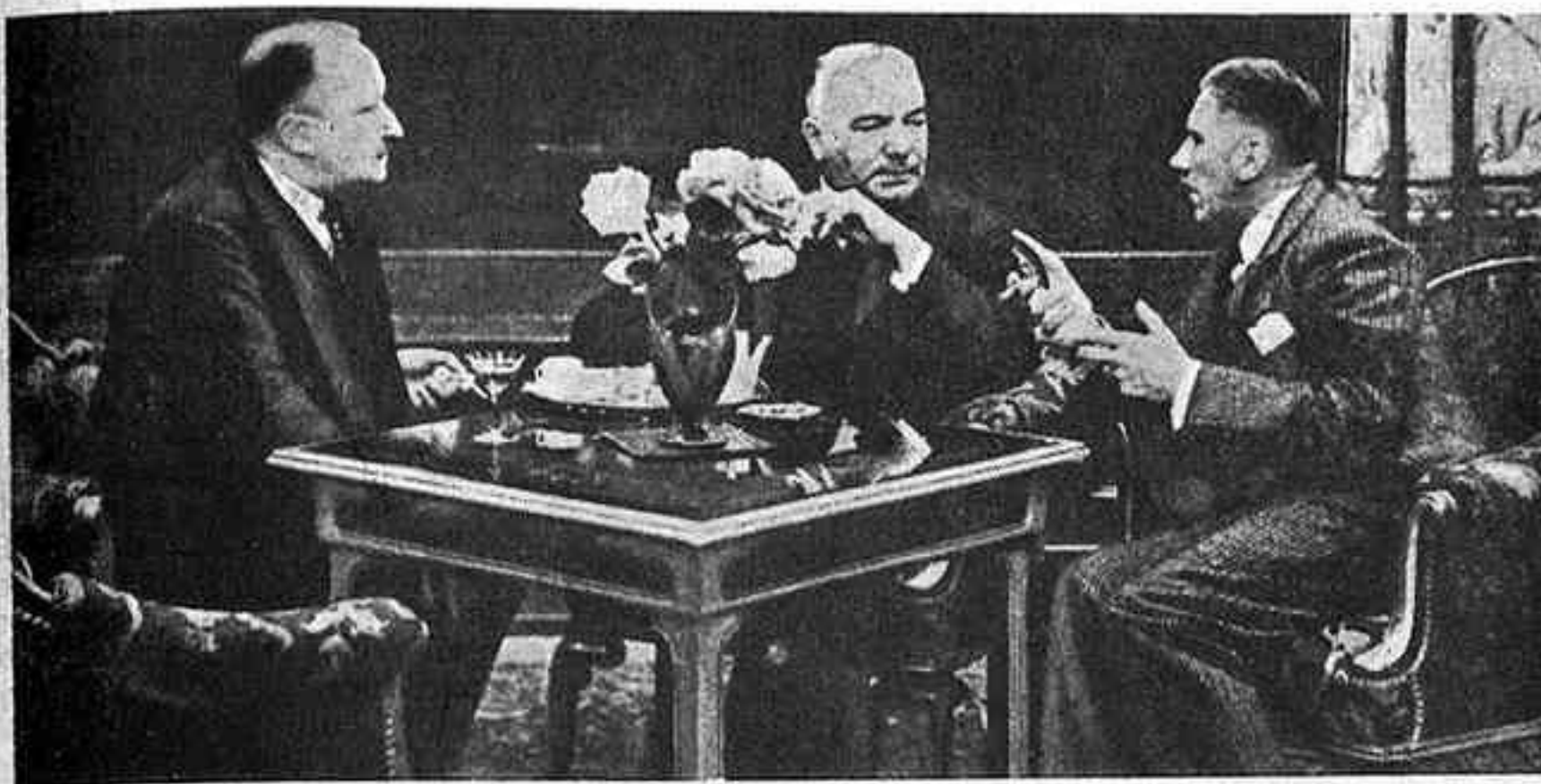
DELICIOSO PURGANTE

IMPRESSIONS DE GINEBRA

L'Estatut de Catalunya

No pensava anar aquest any a Ginebra com a delegat d'Espanya a la S. D. N., perquè la discussió de l'Estatut de Catalunya a les Corts i les conseqüències polítiques de la seva aprovació m'havien pres el temps del treball preparatori indispensable per a poder assistir a l'Assemblea; però la necessitat dels altres dos Delegats de suspendre la seva estada a Ginebra per atencions urgents dels seus càrrecs, em va obligar a emprendre el viatge per a presidir la Delegació espanyola fins a la clausura

irreparables. Però quan esclata una d'aquestes qüestions, l'aire de la casa no és pas el mateix dels dies ordinaris. S'havia de veure la setmana passada el baró de Rheinbaben, cap accidental de la Delegació d'Alemanya, com maniobrava al moment de la seva ofensiva per a comprendre que la feblesa de la S. D. N. no està en la manca de bona voluntat, ni de talent dels seus homes, sinó en la pressió moral dels pobles que són els que obliguen a posar pel damunt de tot les seves preocupacions d'amor propi.

Els delegats alemanys a la Societat de les Nacions. D'esquerra a dreta: el comte Oberndorff, von Neurath i el canceller von Papen

de la sessió ordinària. Això m'ha permès introduir-me en alguns organismes de la S. D. N. que no coneixia, com el Consell Permanent i els Comitès especials dels quals forma part Espanya, i a la vegada, intervenir en problemes interiors de la institució ginebrina, que tenen una importància decisiva com a material d'experimentació per a situar-se en la política internacional. L'Assemblea d'aquest any no tenia una gran transcendència, perquè les qüestions greus, com el desarmament i el conflicte de Manxúria, han passat a les Assemblees extraordinàries de les Conferències internacionals convocades expressament. Tot quedava reduït a continuar la discussió anual dels temes d'interès secundari, especialment jurídics i econòmics, que poden ésser base de futurs convenis entre nacions.

Però sempre — i aquest any com els altres — hi ha la possibilitat que de sobte salti damunt la taula un problema inesperat que desvetlli les rivalitats nacionals amb la mateixa passió que en les qüestions més greus. Quan vaig arribar a Ginebra, el problema de l'any ja s'havia plantejat i era el tema de preocupació de totes les Delegacions. Es tractava de la composició de l'alt Secretariat amb motiu de la dimissió del secretari general senyor Eric Drummond, de nacionalitat anglesa. El candidat a la substitució era el secretari adjunt M. Avenol, de nacionalitat francesa, i aquest canvi de nacionalitat en el cap directiu de l'administració provocava una veritable tempesta. Les cinc grans potències volen tenir una participació pràcticament igual en els alts càrrecs que disposen de tots els ressorts de la Societat, i la mateixa pretensió havien formulat els representants de les altres potències que no tenen una representació permanent al Consell.

Explicar detalladament les dificultats per a trobar aquest equilibri de les forces nacionals en l'alt Secretariat que comprèn una dotzena de càrrecs, faria interminable aquesta relació. El cas és que, començada la lluita entre els italians i els Delegats de les petites potències, es va desviar després cap a una ofensiva dels alemanys contra els francesos. Durant molts dies, a raó de dues i tres sessions diàries, aquest afer va passar per totes les situacions dramàtiques d'una batalla entre nacions, fins a encertar els termes d'un compromís que, donant satisfacció a les petites potències amb la creació d'un nou càrrec de Secretari adjunt, deixés les coses de manera que fes possible, en les futures renovacions dels contractes de l'alt personal, donar entrada a un alemany en el lloc d'un funcionari francès. Tot això és complicat amb el fet que la discussió no pren mai l'aspecte concret de la qüestió que realment es debat, sinó que es fa al voltant de normes aparentment inofensives, el resultat de les quals saben tots els que les discuteixen.

No puc negar que la qüestió, un cop coneguda en tots els seus detalls, em va interessar extraordinàriament. La nostra posició, fixada ja amb molta precisió i amb molta fortuna pel Delegat senyor Mada-riaga, era la d'obtenir la satisfacció demanada per les petites potències; però ultimant aquest resultat als dos dies de la meua arribada en entrevistes particulars amb les Delegacions francesa i txecoslovaca, el problema prenia derivacions que ens deixaven al marge de la batalla i ens permetien presenciar-la sense altra preocupació que donar el vot a tota solució de concòrdia, la dificultat de la qual venia agreujada per tenir d'assegurar la unanimitat del Consell i de l'Assemblea. I aleshores, situat en un lloc d'observació, vaig poder veure el més íntim de la vida ordinària de la S. D. N.

Té aquesta institució un accentuat sentit burocràtic que és un resultat inevitable del seu caràcter de permanència. És impossible que un gran organisme com aquest, cada dia més complicat, deixi d'adquirir un valor per si mateix, independentment de la seva funció política. L'alt personal ha creat, pel plantejament i l'estudi de les qüestions, tot un sistema que permet tenir en compte les susceptibilitats nacionals més extremes i subtilitzar els conceptes i fins les paraules per arribar a incloure tots els aspectes possibles dels problemes. Pel que hi va de nou, té una certa gràcia, propensa a la broma fàcil, aquest bizantinisme amb el qual s'entretenen en les hores calmes una dotzena de professionals que parlen de tot i que sempre en tenen una per dir.

Aquest aspecte de la S. D. N. no és el més interessant, encara que no és despreciable. Gràcies a aquest sistema i a aquests professionals, amb tots els seus defectes i les seves petitesse, s'ha arribat a crear un ambient de correcció, de prudència i de respecte recíproc que fa possible tractar les qüestions més apassionades sense ofenses

Per uns moments s'havia acabat el fer broma fàcil. Ja no es tractava d'una habilitat de professionals. En les paraules del baró hi resonava tota la remor d'un poble agitat, que és un misteri per tothom i sembla una amenaça per molts. Es veia clar que el motiu de la discòrdia no provocaria una catàstrofe, i tothom estava convençut que la cosa acabaria en un compromís inevitable; però el dramatisme de la situació era el veure front a front els representants d'uns pobles que tenen pendents entre ells greuges que no s'esvaeixen. I per les sales de la S. D. N. passava com una mena d'angoixa, precursora d'una futura impotència davant l'esclat possible d'un odi secular.

Vol dir això que són certes les aprensions d'una nova guerra que turmenten tanta gent? Costa de creure, i a la S. D. N. tothom fa esforços per apartar la terrible visió. Però no sé per què me n'he endut la impressió que la guerra no és un perill pròxim. El que passa és que els alemanys creuen que no són respectats com abans de la guerra perquè no són temuts. Un prejudici ancestral els priva de pensar que puguin ésser un valor universal, malgrat la seva cultura i tota la grandesa de la seva obra, si no poden imposar-se per la por. I tota la seva política internacional gira a l'entorn d'aquesta necessitat física de fer una por sense la qual se senten desempa-rats.

Tot depèn que els altres s'avinguin, com sembla, a trobar solucions als problemes plantejats de manera que deixi satisfeta aquesta feblesa psicològica de la vella Alemanya que perdura.

Una de les impressions més falagueres que m'emporto de Ginebra és el coneixement que es té i el cas que es fa de la solució donada per la República a la qüestió catalana. Malauradament no vaig arribar a temps per a prendre part en la discussió del tema de les minories nacionals i poder anunciar com una realitat la solució que l'any passat vaig explicar com un propòsit de la República.

Aquella idea que el dia de la votació de l'Estatut vaig exposar en el periòdic madrileny *Ahora* en dir que les Corts Constituents havien lliurat al món una nova fórmula de Dret públic que donaria la volta a tots els pobles per a resoldre molts problemes semblants al nostre, és una idea que es comença a veure realitzada en una part considerable de l'opinió de Ginebra. Fins allí han arribat les paraules de Manuel Azaña, pronunciades des del balcó de la Generalitat, que amplificaren amb la força de la seva autoritat el mateix concepte. Vaig trobar algú que creia imprudent presentar el nostre Estatut com un exemple a seguir per altres Estats d'Europa perquè es tracta d'un problema que afecta en diferents indrets a prop de trenta milions d'homes, i pot resultar perillós que prenguin com a bandera la nova fórmula que no s'ha fet pel seu cas. Però aquest escrúpul és infundat, perquè l'Estatut existeix i és un deure de la República presentar-lo com una de les seves realitzacions.

Per aquest motiu, em va semblar millor que enlloc del discurs que no s'ha pogut fer a l'Assemblea d'aquest any, el Govern de la República comunicui l'Estatut de Catalunya i els articles de la Constitució que l'han fet possible al Secretariat de la S. D. N. perquè els publiqui al Butlletí Oficial de la institució, on s'inserten totes les lleis especials dels Estats que ho demanen sobre problemes sotmesos a l'estudi de la Societat. Obtinguda des d'ara la conformitat del Secretariat, només manca que el Govern de la República espanyola, d'acord amb les paraules de Manuel Azaña, demani la publicació perquè l'Estatut passi a la documentació oficial sobre el problema de les minories per a les deliberacions de les futures assemblees. I ningú no pot preveure quin paper li està reservat a la República espanyola en la vida internacional per a la solució dels nous problemes de dret públic, quan ja avui en altres matèries ha aconseguit reunir al seu entorn vuit potències no representades permanentment al Consell.

I cal saber que l'obra més considerable, per tots conceptes seriosa, que ha fet fins ara la S. D. N. és la bibliografia importantíssima que ha format i està formant sobre els problemes universals de la vida pública. No deixarà d'ésser un honor per Catalunya i per la República que en aquesta bibliografia, cada dia més extesa entre els homes d'estudi, hi tingui un digne lloc la llei de les noves llibertats catalanes.

AMADEU HURTADO

Mirant a fora

Sir Eric Drummond

Al moment en què Sir Eric Drummond deixa el secretariat de la Societat de les Nacions, és oportú de recordar en quines condicions va obtenir aquest càrrec important.

Era, segons diuen, durant una discussió dels Big Four, els quatre grans. Qui es nomenaria per a un càrrec tan important d'un organisme tan important?

Un moment, Clemenceau, acostant-se a Balfour, li preguntà: — Qui és aquest que s'asseu sempre darrera vostra?

— El meu secretari — respongué Balfour. — Em sembla que fa per al càrrec.

— També m'ho sembla a mi. I Drummond fou nomenat.

Ascens ràpid

Gomboes, que acaba d'ocupar la presidència del Consell hongarès, té tota la confiança del regent, l'almirall Horthy.

Aquest l'ha protegit molt, tant que hom conta a Budapest la següent anècdota: Un matí, el regent convoca Gomboes, que llavors era capità. Els dos homes parlen. Tot d'una entra un oficial amb un document per signar. «Sou comandant, Gomboes», ja Horthy. Regratiaments del cas. Al cap d'un quart, nova entrada de l'oficial amb un altre document per signar. «Sou coronel, Gomboes.» Nous regratiaments. Al cap d'un altre quart, tercera entrada de l'oficial: «Sou general, Gomboes.» Regratiaments més efusius.

Les males llengües asseguren que Gomboes encara allargà l'entrevista prop de mitja hora més, fins que ja esguisgué segur que l'oficial no tornaria a entrar.

Tot o res

Jimmy Walker va passar per Madrid com un bòlid, sense aturar-s'hi. Venia de Gibraltar, on havia arribat amb el Rex, el vaixell italià que feia el seu primer viatge, deturat per una avaria.

El popular alcalde de Nova York tenia pressa i no podia esperar que el Rex estigués adobat.

A París, de pas cap a Cherbourg, l'esperaven tot de periodistes americans — corresponents de diaris dels Estats Units o redactors d'edicions europees — que el saludaren amb alegres «Hello, Jimmy!» Però aquest no semblà gaire satisfet de l'acollida i perdé per un moment el somriure que li hem vist tant vegades al cinema.

— Gràcies a vosaltres — va dir una mica amoscat — ja no sóc res. I no essent res, no tinc res per dir-vos.

Però això durà un moment. Va refer-se aviat i va dir, rebrotant el seu somriure: — Una altra vegada que ho seré tot, us ho diré tot.

Que vingui l'autor i ho vegi

El famós cantant Txaliapin roda en aquest moment, a la Costa Blava, el film *Don Qui-xot*, dirigit per G. W. Pabst.

Tant l'actor com el director tenen fama de mal geni.

L'altre dia ni l'un ni l'altre no arribaven a posar-se d'acord sobre una qüestió de decorat. Cap d'ells no volia cedir i tots dos cridaven.

En fi, al capdavant dels arguments, el cantant exclamà:

— No sou pas vos que maneu.

— Ni vos tampoc — replicà Pabst.

— Doncs, qui?

— L'autor, Cervantes.

— Doncs que vingui — cridà Txaliapin — i que ens doni la seva opinió.

La sagnia

Segons les estadístiques, la població del Japó ha augmentat cosa de 850.000 habitants cada un d'aquests darrers anys, per terme mitjà.

A Xina passa alguna cosa semblant. Per ara, únic remei a aquest estat de coses són els terratrèmols, les inundacions, les fams... i la guerra.

Perquè en vista del que passa — i del que es prepara — a Manxúria, xinesos i japonesos podran ocupar unes terres despoblades per la guerra.

Però no hi hauria un altre mitjà d'encabir aquests milions de grocs que no caben a casa seva?

F. C. Metropolità de Barcelona, S. A. (Transversal) Gran Metropolità de Barcelona, S. A. (Gran Metro) AVIS Les Direccions d'aquestes Empreses tenen l'honor de posar en coneixement del públic, que des del divendres, dia 14 del corrent, estan obertes al servei EL NOU ACCÉS DE LA PLAÇA DE CATALUNYA (vora Rambles) i LA GALERIA D'ENLLAÇ AMB EL F. C. METROPOLITÀ DE BARCELONA, S. A. (TRANSVERSAL) I F. C. DEL NORD. Aquesta comunicació a més de l'entorn mencionat, permetrà l'entrada i sortida dels senyors passatgers a aquest Metropolità DES DE I FINS QUAISEVULLA DE LES SORTIDES DE LA PLAÇA DE CATALUNYA. Barcelona, 13 d'octubre de 1932 LA DIRECCIÓ

Gran Metropolità de Barcelona, S. A. (Gran Metro) AVIS La Direcció d'aquesta Empresa té l'honor de posar en coneixement del públic que des del proper divendres, dia 14 del corrent, estan obertes al servei EL NOU ACCÉS DE LA PLAÇA DE CATALUNYA (vora Rambles) i LA GALERIA D'ENLLAÇ AMB EL F. C. METROPOLITÀ DE BARCELONA, S. A. (TRANSVERSAL) I F. C. DEL NORD. Aquesta comunicació a més de l'entorn mencionat, permetrà l'entrada i sortida dels senyors passatgers a aquest Metropolità DES DE I FINS QUAISEVULLA DE LES SORTIDES DE LA PLAÇA DE CATALUNYA. Barcelona, 13 d'octubre de 1932 LA DIRECCIÓ

L'ESTRUCTURACIÓ DE CATALUNYA

La divisió territorial

En l'estructuració que Catalunya ha de donar-se, una de les qüestions més importants que cal resoldre és la de la divisió territorial de Catalunya. El tema ha estat, d'un temps ençà, força tractat, en conferències i articles periodístics, per persones d'autoritat, i és objecte de l'estudi d'una ponència la qual, en definitiva, és qui l'ha de resoldre.

Aquestes ratlles no tenen per objecte, ni proposar cap solució, ni donar compte del

hom, s'acusava en tractar de comarques poc definides.

Com digué Rovira i Virgili, «el problema comarcal és compost de pols d'arxiu i de pols de terròs, d'història i de geografia». Seguir el criteri històric, tan grat als tradicionalistes no gaire coneixedors de la història, és impossible: al través dels temps, la comarca no ha estat immutable. Una restauració arqueològica, demés que caldria decidir quina època es restauraria, no coincidiria amb les realitats de la geografia ni les de la vida actual. L'històric fou un criteri molt seguit pels primers comarcalistes. En un pla més científic, fou la geografia física la que serví de base a la delimitació de les comarques.

Però, per a una divisió territorial en vistes a finalitats de govern, cal tenir en compte els factors de geografia humana, els factors econòmics, que creen nuclis, de convergència i d'irradiació alhora, que exerceixen llur influència sobre una extensió determinada.

No és possible, doncs, arrapar-se a un criteri unilateral i procedir segons ell. La tasca de la divisió territorial de Catalunya ha d'ésser fruit d'un aliatge de diversos criteris, tenint també en compte que no és de cap manera convenient un trinxament excessiu del territori de Catalunya, a la qual cosa s'arribaria si calgués fer cas de totes les respectables opinions localistes que no poden haver

deixat de manifestar-se. Per molts, ja sembla que la divisió de Catalunya en el nombre mínim de comarques que imposen els diversos factors que entren en joc, és ja un nombre excessiu. Però res no priva de crear una divisió supercomarcal agrupant-les.

Cal també tenir present que, així com al llarg de la història s'han desplaçat les divisions de la terra catalana, poden encara, temps a venir, sorgir nous factors que facin envellir alguna divisió comarcal, però aquesta eventualitat d'una rectificació serà més esvaïda com més encertada sigui la divisió que s'estableixi, com menys arbitrària i teòrica sigui.

Naturalment, qualsevulla que sigui la solució que s'adopti, toparà amb crítiques, per més atinada que sigui. Però això és inevitable i no pot ésser cap obstacle seriós per resoldre un problema prou estudiat perquè pugui trobar una solució adequada.

JUST CABOT

NOTA. — El mapa que il·lustra aquest article no té sinó un valor informatiu; és la divisió que proposà el geògraf Pau Vila en la seva conferència a la Casa del Vallès, editada, junt amb les altres dedicades a la mateixa qüestió, en el volum *El problema comarcal de Catalunya*.

que pugui haver acordat l'esmentada ponència. Són simplement un esbós de les dades d'un problema que interessa tots els catalans. Diverses vegades s'han fet retrets a la divisió actual en quatre províncies, divisió arbitrària, que sembla feta des d'una taula d'una *coachuela* madrilenya, a ull i sense tenir en compte cap realitat, ni geogràfica, ni històrica, ni econòmica.

Era convenient, doncs, de procedir tot seguit a una nova divisió territorial de Catalunya, una divisió que tingüés en compte les realitats vives i fes possible, per dir-ho així, vivificar-les encara més.

Una divisió territorial encertada, a més a més d'ésser un factor de bona administració i de prosperitat, contribuiria a atenuar la macrocefàlia que representa una capital d'un milió d'habitants com Barcelona, en un territori que no en compta gaire més de dos milions i mig. I en dir això no pretenem que un tal desequilibri s'hagi de compensar a despesa de Barcelona. L'única manera sana d'atenuar-lo és una política comarcal ben dirigida, que pot tenir una de les seves bases en una encertada divisió territorial.

El tractadistes que s'han ocupat de la qüestió, han recorregut, per tal de resoldre-la, a la delimitació de les comarques catalanes. Però aquí radica precisament la dificultat; cada tractadista ha seguit un criteri, segons el punt de vista en què es situava o la finalitat de la divisió comarcal que oferia. I així ens trobem que, segons els diversos tractadistes, el nombre de comarques va de la vintena a la seixantena, amb gran disparitat de nomenclatura, de límits, etc. Aquesta disparitat de criteris, si no existia quant a comarques perfectament delimitades i vives en la consciència de tot

Companyia General de Tramvies Vencent el 1.º de novembre pròxim el cupó núm. 53 de les Obligacions al 4 per 100 d'aquesta Companyia, s'informa als senyors tenedors que el pagament de l'expressat cupó quedarà obert des de l'esmentat dia, a raó de 10 pessetes, deduint pessetes 1'6255 pels impostos legals, en les següents cases de Banca: S. A. Arnús-Garf, Banca Arnús, S. A. i Crèdit Lyonnais. Barcelona, 15 d'octubre de 1932. El Director, ALFRED ARRUGA

Tramvies de Barcelona, S. A. Vencent el 1.º de novembre pròxim els cupons núm. 28, emissió 1925, i núm. 10, emissió 1930, de les Obligacions al 6 per 100 d'aquesta Societat, s'informa als senyors tenedors que el pagament dels expressats cupons quedarà obert des de l'esmentat dia, a raó de 7'50 pessetes per cupó, deduint pessetes 1'1050 pels impostos del Tresor, en les següents cases de Banca: A Barcelona: S. A. Arnús-Garf i Banca Marsans, S. A. A Madrid: Banco Internacional de Industria y Comercio i Banco de Vizcaya. A Bilbao: Banco de Vizcaya. A València: Banco de Vizcaya. Barcelona, 15 d'octubre de 1932. El Director General, ALFRED ARRUGA

Múrcia, exportadora d'homes

Sota aquest títol, MIRADOR començarà a publicar, la setmana vinent, el primer dels tres reportatges que el nostre col·laborador CARLES SENTÍS ha escrit en viatge especial sobre l'emigració que despobra Múrcia i crea barrriades senceres d'immigrants en poblacions de Catalunya i del Migdia de França.

AUTOBUSOS ROCA Aquesta empresa té el gust d'anunciar al públic que, des del dissabte propassat, la línia Hospital de Sant Pau a Urgell-Provença, quedà allargada fins a l'Avinguda de Francesc-Layret (Paral·lel), en front del carrer de Sant Pau. Preu únic del trajecte Urgell-Provença a Paral·lel, 10 cèntims Primera sortida de Paral·lel. . . . 6'44 Darrera sortida de Paral·lel. . . . 22'29 Barcelona, 14 d'octubre de 1932 L'Empresa

EL CINEMA

Dues pel·lícules

Sternberg. Marlene Dietrich

Hi ha un tràfec i una animació extraordinària a l'estació de Pequín a l'hora de sortida de l'express de Xangai. Una gentada enorme envaïx els vestíbuls i les andanes. Sembla una nova Babel. Entre aquella multitud heteròclita distingim unes persones que ens són familiars. Una darrera l'altra puugen al tren. Hi ha, Warner Oland, un traïdor ple d'astúcia; Clive Brook, el

un Murnau, un Seastrom poden haver guanyat a Amèrica. Sternberg, que comença esplèndidament, sembla ara passar per una depressió artística inexplicable.

Marlene Dietrich viatja amb un guardarroba que és tot un magatzem, la qual cosa li permet exhibir a cada escena noves toïlletes, totes elles en un estil capriciós, que criden força l'atenció. A remarcar també que en mantes escenes els extras que fan de xines es comporten envers la star

Marlene Dietrich i Anna May Wong («L'express de Xangai»)

gentleman sempre aplomat i equànime, i Marlene Dietrich, ara Xangai Lill, la dona equívoca i fantàsticament capritxosa. El senyal de marca ha sonat. L'express surt cap a Xangai. Hi ha flotant per l'ambient rumors de guerra civil a l'interior. Els nervis estan en tensió. Som davant d'un començament de film que sembla anunciar alguna cosa fortament emotiva. Sternberg té a les seves mans un motiu excel·lent i un material també excel·lent. I veurem que mentre té les mans lliures, treballa amb aquella destresa que tant li hem admirat.

El motiu és excel·lent, hem dit. Malauradament, Sternberg s'oblida massa aviat del motiu que el títol del film promet, per ocupar-se de Xangai Lill i de l'anècdota que ha farcit entorn de l'heroïna encarnada per Marlene Dietrich.

Aquesta anècdota no porta per res la marca del Sternberg que a nosaltres pot interessar-nos. Del Sternberg creador, humà i original que en altre temps es revelava amb *Els molls de Nova York* o *La llei de la xurma*. No, aquesta anècdota reproduceix amb una manca d'imaginació, i el que és pitjor, amb una manca d'humanitat que ens deixa perplexos, els llocs comuns més repetits de les històries americanes d'amor i d'espionatge.

Parlant de *Fatalitat* indicàvem la pertorbació que Marlene Dietrich semblava portar a l'art de Sternberg. Ara podríem confirmar i afirmar aquelles indicacions. Passem de llarg tanmateix i evitem repetir-nos. Heus ací com Sternberg es recolza còmodament damunt alguns clíxés estereotipats de la producció americana banal. No hi ha invenció, no hi ha força. Sternberg s'americanitza en el mal sentit de la paraula. En el mal sentit de la paraula, ens cal precisar, ja que nosaltres no tenim ni llunyament aquella prevenció contra el film americà que semblen tenir molts dels que ens volten. Al contrari, ho hem repetit una pila de vegades, a Amèrica sembla haver-hi el secret de moltes coses vitals per a la grandesa i prosperitat del cinema. Però d'altra banda som davant del cas d'un home que s'abandona, i aquesta renúncia no ens reporta cap avantatge. Un Lubitsch,

que és Marlene, com un extra deu comportar-se amb una star.

Els enamorats del cinema, els capaços d'apreciar la tècnica material tindran ocasió, tot veient el film, de constatar quina rara perfecció de *métier* són capaços d'aconseguir a la Paramount, treballant amb un home hàbil com és Josef von Sternberg.

Rutmann - Schumann

En la propera sessió MIRADOR presentarem un film de curt metratge de Rutmann titulat *Nocturn*. És un film remarcable que es situa sota la mateixa inspiració que ens valgué d'Eisenstein, la seva *Romansa sentimental*. És a dir que Rutmann ha estat temptat per la idea de cercar una correspondència cinematogràfica a una música donada. Res d'una explicació, res d'una anècdota més o menys traçadament superposada a una audició simfònica. Res de tot això, i amb tot una preocupació seriosa i fecunda. Rutmann ha cercat una equivalència visual al *Nachstück* de Schumann. Paisatges, jocs d'aigua, imatges mogudes que tracten de reproduir en el pla visual el moviment, adés agitat, adés apaiçat, del cèlebre *Nocturn* de Schumann. L'acord és a estones perfecte. És un *tour de force* tècnic que després de tot no ha de sorprendre'n tractant-se de l'autor de *Melodia del món*. Encara que treballant al marge del cinema d'anècdota, Rutmann treballa enormement per a la perfecció cada volta creixent del cinema autèntic. Els seus estudis — *Melodia del món*, *T. S. F.* i *Nocturn* — signifiquen obres de cinema pur, en el sentit que en elles el més gran plaer resulta del moviment i encadenament de les imatges.

Proseguint en aquesta ruta, ara ha anat a cercar el guió d'una nova estructuració d'imatges en una composició musical. Si en *Romansa sentimental* algunes imatges volien ésser vagament evocatives, aquí no hi ha res d'això. Per bé que la composició pianística de Schumann comporta, com a bona música pejorativament romàntica, una forta tonalitat expressiva, Rutmann no ha realitzat sinó un joc abstracte. Un film quasi pur, sense altra preocupació que aquelles que responen a la qüestió del moviment i del ritme.

Al nostre entendre Rutmann ha reeixit una vegada més. És un plaer copsar aquell acord realitzat entre el so i la imatge i realitzat amb tanta finesa. Podreu convenir-vos en vosaltres mateixos veient aquest petit film quan s'estrenarà, que serà molt aviat.

J. PALAU

Sessió "Mirador"

La nit de divendres de la setmana vinent, al cinema Fantàstic, tindrà lloc la primera sessió de cinema de les que MIRADOR organitzarà aquesta temporada.

Els nostres amics saben perfectament el criteri de selecció que han tingut sempre les sessions per nosaltres organitzades, encara que el caràcter d'aquestes hagi canviat. Començarem presentant films als quals no s'havia fet la justícia que calia; ferem conèixer les provatures de productors independents designades sota el nom de «films d'avantguarda»; donarem els primers films russos projectats a Barcelona i presentarem el primer film rus sonor. Organitzarem una revisió del cinema mut a base de les obres més destacades d'aquella època que ja ens sembla remota. D'una de més remota encara, la que es podria dir la prehistòria del cinema, exhumarem el que trobarem de més característic, alhora que de més demostratiu del rapidíssim avenç del cinema. Amb els reportatges retrospectius, d'un interès històric i documental vivíssim, que complementarem les nostres sessions, hem procurat els materials per a una cinemateca cridada a prestar gran servei.

Enguany, com començarem amb la presentació d'*Alleluia* i d'*El camí de la vida*, volem presentar, d'entre la producció contemporània, aquelles obres que passaran sens dubte a formar part dels «clàssics del cinema», és a dir, obres de vàlua reconeguda, de les quals es parlarà sempre com dels exponents més alts de l'art cinematogràfic.

El film que presentem la setmana vinent, *Noies d'uniforme*, pertany indiscutiblement a aquesta alta categoria de films, que ells sols sostenen el prestigi de la cinematografia en tant que art. I això no vol dir que sigui un film susceptible d'interessar un públic reduït. Al costat de l'èxit de crítica que l'ha acollit en els països on s'ha projectat, cal posar l'èxit de públic que senyalen els fets d'haver obtingut el major nombre de vots en el referèndum organitzat a Alemanya i els cinc mesos seguits que ha figurat al cartell d'un cinema de París, d'on ha passat als altres cinemes.

A l'Administració de MIRADOR es reben encàrrecs de localitats per a aquesta sessió del dia 28.

Principal Palace
i
Cinema París

GRANDIÓS ÈXIT
de la formidable pel·lícula

Producció nacional en espanyol

Al PRINCIPAL PALACE, junt amb "Carceleras", s'estrenarà la deliciosa opereta

EL PARAISO DEL VALS

per la famosa artista
CHARLOTTE SUSAN

Dues exclusives de Balart i Simó

"NOIES D'UNIFORME"

Significació i valors d'un film

Després d'haver-hi romàs alguns mesos, el film *Noies d'uniforme* ha deixat les cartelles del cinema Marigny per tal de córrer a la recerca d'un públic més vast i més heterogeni. Arribarà a Espanya dintre de poc (MIRADOR l'anuncia, he vist, pel dia 28) i és de desitjar que el nostre públic sàpiga apreciar els valors que tan netament es perfilen en aquest film alemany.

Voldríem que els nostres espectadors es detinguessin atentament en els aspectes de

ducció aqueixa absència de capital i de supervisors, tot aquell grup soviètic que s'encarrega de la seva realització ha pogut manifestar-se lliurement. Heus ací per què una nova forma de producció cinematogràfica ha pogut oferir un film de formes i tendències noves.

En el moment més agut de la crisi alemanya, els estudis cinematogràfics romanes tan inactius com les mateixes fàbriques. Aquest fet deixà molta de gent sense treball, i necessitada d'ell per sostenir-se. En mig d'aquestes interminables esperes quotidianes — sofertes en comú — algú llança la idea de realitzar un film per compte propi, ja que entre els elements d'aquesta borsa cinematogràfica de sense feina hi havia els elements necessaris per a la seva realització. Directors, actors, operadors, decoradors, maquilladors, muntadors, electricistes, figurants, sastres, fusters, paletes — tota aquesta bigarrada i heterogènia barreja de professions i oficis necessària al cinema —, es movia en mig d'una franca i desesperada companyonia. Només mancaven estudis. Però aquests podien aconseguir-se mitjançant una intervenció en el negoci. Mancava també aquell «director de producció» que les grans empreses col·loquen al costat del realitzador perquè aquest no s'aparti molt del pressupost i del pla fixats. Però en aquesta ocasió, el producteur era el realitzador (en totes les seves fases) i no feia falta. (Amb tot, s'ofereix a Karl Fröhlich — que cedí els estudis — la supervisió. Però Fröhlich no tenia confiança en tota aquella gent mig anònima i no volgué comprometre el seu nom. Fou més tard, quan la premsa i el públic alemany manifestaren llur entusiasme per *Noies d'uniforme* que accedí a «avaloritzar» la pel·lícula amb la seva supervisió o direcció artística.

De «Noies d'uniforme»

significació política i social de *Noies d'uniforme*, i que la producció de Leontine Sagan no fos acollida amb l'arronçament d'espantes amb què gairebé sempre ho han estat les bones obres cinematogràfiques. També desitgem vivament que el seu èxit no es redueixi a un públic d'iniciats.

Perquè *Noies d'uniforme* mereix la major cura i les millors atencions. Cura en el llançament, en la forma publicitària, en la presentació al públic. I atencions, d'aquest mateix públic, envers una obra cinematogràfica que marca una nova etapa en la producció capitalista i que afirma, amb els seus esponsorosos resultats, una forma de gran esdevenidor: la unificació d'artistes i artesans cinematogràfics en completa llibertat d'acció. Això és: lliures de la vigilància de l'empresa, del jou financer, mortífer gairebé sempre de les idees que considera perilloses i defensor de la rutina.

Per això *Noies d'uniforme* només s'ha pogut produir en la forma que s'ha produït. Si tots els elements que han contribuït a la seva realització no haguessin posseït la llibertat de què fruïen, ni haguessin estat animats per una situació semblant, en lloc d'haver ofert un film de tesi amb arrels humanes, haurien construït una opereta. El seu assumpte, en mans d'una casa productora qualsevol, hauria resultat una comèdia picaresca i no un drama com el que se'ns ofereix. Aquest grup de noies, segregades per una rutina, no hauria aparegut a la pantalla amb aquell uniforme antipàtic i inelegant per la gent que vol el «bonic» i el *sex appeal*; amb aquells gestos ingenus i aquells problemes essencials i dolorosos que provoca llur reclusió. En una paraula, *Noies d'uniforme*, en mans del departament de scenaris d'una gran productora, hauria estat un film de *girls* i de *flappers* i no d'aquelles sacrificades a un règim — auster i antinatural — en llurs moments més delicats. Però el fet d'haver-hi en la seva pro-

ducció aqueixa absència de capital i de supervisors, tot aquell grup soviètic que s'encarrega de la seva realització ha pogut manifestar-se lliurement. Heus ací per què una nova forma de producció cinematogràfica ha pogut oferir un film de formes i tendències noves.

JUAN PIQUERAS

París, octubre de 1932.

Una opereta

Amb bona música...
sense estridències de
jazz-band...
Plena d'entremaliades...
Divertida...
Alegre...

Una obra mestra!

MAM'ZELLE
NITOUCHE

L'ope eta que ha batut el
rècord de recaptacions de
guixeta a França

Divendres, nit: Estrena al
TIVOLI

ESPECIALITAT
EN LA MIDA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Marlene
DIETRICH
CLIVE BROOK

Director: Joseph von Sternberg

Un film «Paramount» que han vist al
COLISEUM
milers d'espectadors i tots en parlen bé

EL TEATRE

CINEMA I TEATRE

Rutina i humanitat

Publiquem amb molt de gust aquest interessant article de l'il·lustre dramaturg Dr. Bårdos, anomenat el «Max Reinhardt hongarès».

El teatre és — en la seva essència — un art estil·lit. Ho és no sols el conscientment estil·lit, sinó també el de tendències purament naturalistes, precisament perquè el teatre conscientment estil·lit representa una forma artística molt més desenrollada que el teatre naturalista. És la forma futura de l'art escènic.

Quanta més consideració hagi de concedir el teatre a l'art cinematogràfic, més

tar tots els actors, els que són veritables actors, els que poden, els que gràcies a una llarga experiència han arribat a dominar les normes artístiques d'un treball venerable, fins si aquestes normes són més a prop de les normes teatrals que de les cinematogràfiques. Aquests artistes es familiaritzen amb les lleis del cinema més ràpidament que els altres artistes que no tenen res de comú ni amb el teatre ni amb el cinema.

Així, junt a actors hiper-rutinaris, suats, convulsos, que deixen anar olor de màstic i coloret, veiem dilettants completament ignorants, descoberts, potser, casualment per un *régisseur* expert: tipus extraordinaris, molt humans, que no actuen, sinó que, senzillament, són *allà*, però que, malgrat la seva grossa passivitat davant la pantalla, són capaços de tenir una significació molt més grossa que els actors rutinaris. Així, hom sent que en el cinema potser no calen actors, sinó només homes, gairebé, àdhuc, homes nous per cada film i per cada paper... Homes que poden ésser buscats en un gran magatzem: en el magatzem de la Humanitat.

Això, però, no és tan senzill com sembla. L'artista de cinema dilettant no ha d'ésser sols un tipus adequadament rar, i molt humà, ple de valors humans. Necessita almenys una característica del talent dels actors: ha d'ésser molt sensible i fàcilment suggestible. Això ja és, gairebé, talent d'actor. Tota la resta és obra de la suggestivitat del *régisseur*. Així, doncs, veiem que la rutina no és necessària per a la representació d'un paper cinematogràfic; però ho és el que podríem anomenar talent. Per tant, és just que en la selecció dels artistes de cinema es tingui més en compte l'aparença externa que la rutina. Això significa, per al film, majors possibilitats i major riquesa. Hom només deu eixamplar essencialment el criteri de l'adequació de l'aparença exterior. El que és banalment bell no arriba a significar en el film bellesa absoluta, i en un començament no té cap valor artística. La cara viva, plena de vida, bella en la seva humanitat, forta individualment, interessantment modelada, té, en la pantalla, una significació molt més grossa que la bellesa de cartó, regular, sense ànima. Tenir una cara així, ja és, gairebé, tenir talent. L'exterior vigorosament individual i significativament humà, té, en l'art molt corporal de l'artista, una significació quasi igual al mateix talent.

Es recorda inútilment que la gran massa vol veure en el film cares boniques. Jo no crec això. El problema és, com en el teatre — encara que enfocad des d'un altre punt de vista —, un problema de suggestivitat. Si alguna vegada arribés un Garrick del film, podria realitzar amb el seu «exterior de Garrick» el paper d'heroi tanmateix com el gran «monstre» anglès del teatre.

En el film americà *Stachelbraut* (*Filferro de punxes*), treballen dos artistes extraordinaris: Pola Negri i Clive Brook. Ambdós junts fan molt difícil una decisió del procés entre el tipus rutinari i dilettant. Pola Negri, sempre més profunda, quasi realment artista totalment gran, és pura rutina; però també molt més: real poder d'artista, consciència, plenitud de condicions. És també íntimament commovedora en el millor sentit artístic de la paraula, ja que sentim que en ella es troben tots els aspectes del sentir artístic. Fàcilment ragen les llàgrimes (no llàgrimes de glicerina, sinó de debò!) dels seus ulls. Ella coneix exactament l'efecte de cada un dels seus moviments: si sofreix, si riu dolorosament, si obre els seus ulls meravellats. Ella sent la proximitat de l'aparell fotogràfic: grossa fotografia... encantadora! Jo estimo també aquest hàbit de rutina i de coloret... les meves grans vivències de teatre, Duse, Réjano, arriben a ésser vivents.

El seu company commou, així, més amb la seva expressió de dilettantisme. És un artista admirable en la seva significació humana — a penes artista de tan senzill i immediat —. No treballa gens, és allà i prou. Decideix el vigor de la seva aparença. No sé que produïx un efecte artístic més gros: la meravellosa rutina de Pola Negri o el meravellos dilettantisme d'aquest actor. Malgrat tot, crec que és més bé aquest actor, que significa la veritable orientació del treball cinematogràfic...

DR. ARTUR BARDOS

LA MÚSICA

Manuel de Falla

Manuel de Falla ha servit a l'Associació de la Música «da camera», per a iniciar les audicions que recordaran els seus vint anys d'existència. En aquest concert ha estat donada una tria de les seves primeres obres, gosarem dir de les del primer Falla. La mateixa Associació, altre temps, féu precedir les del segon Falla: *Retablo i Concerto per a clavicimballo*.

Aquestes darreres valen a Falla la representació d'Espanya; la crítica, l'any 1915,

en estrenar *Amor Brujo*, li prometé arribar-hi. És curiós, però, com Falla hi ha pervingut, desfont-se de tots els trets que aquella crítica cregué proclamants, car el segon Falla és lliure de tipisme i d'afinitat literària i els ritmes purificats ja de la ganga gitana no hi són per tècnica servil, sinó articulats per l'alè en el joc de les estructures líriques.

Un tast de les primeres obres de Falla *La Vida Breve* i *Amor Brujo*, fou el darrer concert. Entre una i altra obres, Falla esmerça uns anys; *Amor Brujo* és un episodi de la seva vida de producció, però és, també, l'episodi de mort del gènere andalús conegut a França per espanyol. Aquells anys són de restitució, per a la música andalusa, de restitució del poder del gest, i per a Falla de recobrament d'intenció, car *La Vida Breve* ensenya, en esparses anitades de timbre, a Bizet, el de *L'Arlesiana*, i àdhuc la pretesa negació wagneriana de *Pelléas*, i en afinitat de concepte tant als músics de l'espanyolisme tradicional com als pseudo-espanyolistes de França.

Entre els dos moments Falla crea *Noches en los Jardines de España*, on és resolt el corrent Albéniz, el qual dugué al piano tot aquell confusionisme que la voracitat de la mà voluptuosament captà a l'orquestra. Una inadequació profusament practicada ha fet que el piano i l'orquestra fossin, sovint, explicats l'un per l'altre. Encara avui l'orquestra francesa vol ésser àgil com el piano.

Albéniz, per contra, usant-se a combinar ritmes secs i actius, elaborava la seva música automàticament com un joc endiablada de boxets. Les seves estructures, però, excessivament relatives, es sumaven com en l'orquestra.

Falla, silenciosament, piano i orquestra acarats, ha fet que els valors rítmics en un i en altre fossin moneda de diferent enuny pianístic, o orquestral. Tot això i record vague de descriptivisme és *Noches en los Jardines de España*.

El programa comportava una versió-edició acurada de l'Obertura del *Barbero de Rosini*.

L'Orquestra Casals, l'Orfeó de Sans i la cantatriu C. Callao col·laboraren en el concert. Falla, pianista i director, va imprimir un agut sentit. Pau Casals li conduí l'orquestra fent honor al pianista, Eduard Toldrà, un xic massa «oposat a la raó», dirigi els fragments de *La Vida Breve*.

RAMON BORRAS PRIM

«Tiana somriu»

Quan ha estat oportú, hem parlat de les revistes que, amb una fantasia, un bon gust i un humor que ja voldríem per a moltes empreses que cultiven aquest gènere, es representen l'estiu a Tiana, revistes que han obtingut més que un èxit local, reduït als límits d'una colònia estiuera i les colònies veïnes.

Com ocorregué l'any passat, l'afalagadora rebuda dispensada a la revista *Tiana somriu* ha impellit els organitzadors a cercar-se un públic més vast, i dimarts que ve, dia 25, al teatre Barcelona tindrà lloc una representació extraordinària de l'esmentada revista.

A més a més dels llocs indicats per a recollir invitacions, a l'Administració de MIRADOR n'hi ha de disponibles.

Parlant amb Maria Vila

La psicologia d'una persona, per vulgar que aquesta sigui, mai no és una cosa poc complicada com fan creure, a qui les llegeix, les novel·les blanques. Tots tenim un camí fressat a la vida més o menys planer, però envers el qual ens menen els costums, les circumstàncies, tot el que ens volta; i no som nosaltres, encara que ens ho creguem, els qui l'havem escollit, i això fa que ignorem la veritat. Ningú no la coneix. És deixa desitjar i àdhuc us dona esperances, però, il·lusos, no creieu que se us lliuri completament; és femenina i li agrada de saber-se desitjada i flirteja a tort i a dret. I, quan la creieu vostra, mofeta se us esmuny dels dits i arribeu a pensar que el mot *veritat* és un mite, i que aquesta no existeix.

Tothom té sense saber-ho algun tret amagat, abscondit dintre seu, com una doble personalitat. I quan el que n'és posseïdor menys s'ho pensa, el tret s'engega, i surt a la superfície la veritable personalitat, sorprendent a tothom, àdhuc a qui la posseïa; ara, que manta volta s'esdevé que aquesta personalitat ignorada, aquest «tret» s'engega tard, quan ja heu avançat massa en el vostre camí, i llavors us desplau.

A Maria Vila, tanmateix, el seu tret fou matiner, en tenir disset anys eixí al defora valent i decidit enduent-se-la enlaire i deixant-la saument damunt d'un escenari, on la féu triomfar.

Maria Vila, gran actriu i dona amb majúscula, és la senzillesa personificada. I no és la seva senzillesa un pretext per a ploure ni per a fer-se agradable; és un do innat en ella; fuig de tota pose i de tota afectació i en enfrontar-vos amb la dona, per bé que suri el record de l'actriu, roman aquesta a segon terme, com en una mena de desdoblament, fent-vos planera la conversa amb ella, de la qual només transcriu, com escau, la seva part.

No. No hi hagué lluita. De seguida, primers papers, i això que llavors jo era molt jove, tot just disset anys, però és perquè el públic és bo.

Si jo pogués recomençar la meua vida, escolliria el mateix camí. La vida dels artistes, per bé que té les seves contrarietats, té també les seves compensacions; vivim intensament, vivim de pressa i fruïm de grans emocions. Ara que cal una gran vocació; qui digui que els artistes passem una vida distreta i fàcil, és que no coneix res d'aquí dins. Jo, cada dia, a la una ja sóc aquí; la meua casa és això: del camerino a l'escenari, i de l'escenari al camerino. El qui treballa més, però, és En Daví; la responsabilitat de director és molt gran i el muntatge de les obres porta molts maldecaps.

Gairebé tots els artistes vivim els nostres personatges. Quan el personatge no s'adiu amb el nostre temperament, hem d'esforçar-nos perquè ens plagui i fer que s'hi adigui, i lluitem fins que ho aconseguim.

El drama m'agrada. I també la comèdia dramàtica, potser encara més que el drama, i és també la que plau més al públic. Ara, que en la intimitat, dintre de casa, mai no em sento dramàtica.

Els intervisus? No gaire, en sóc força enemiga, i jo crec que perquè sóc catalana i els catalans, per regla general, fugim de tota mena de propagandes i d'exhibicionismes, no ens agraden els afalacs; som, en tot, molt austers. Encara que tot això sigui necessari per a un artista; és un defecte sentir-se així, doncs.

Ens hem passat l'estiu voltant tot Catalunya amb *L'Hostal de la Glòria*, amb el qual hem assolit molts èxits, però jo només em sento bé a casa, prop de tot el que és meu i estimo.

Estrenarem un drama de Carles Soldevila; l'autor ja ens n'ha explicat alguna cosa, i serà molt interessant. D'En Millàs-Raurell, una comèdia; ens l'ha llegida, i farà força bonic.

Damunt d'una tauleta prop de la qual seiem, posen la seva nota de color uns roses que es comencen a esfullar, i amb els petals de les quals, les mans fines i

senyorial de la Vila juguen fent-ne piles, que un cop fetes, esbarria per a tornar a recomençar de bell nou.

Molt! M'emocio molt. Jo voldria estrenes cada dia, i, tanmateix, s'apodera de mi un nerviosisme que cada vegada, a cada nova estrena, en lloc que el costum el faci minvar, s'accentua.

Oh! Els aplaudiments...

Estem molt animats. *Desitjada* porta molt públic, potser perquè l'ambient està més tranquil, perquè sembla que tot es va normalitzant, i el teatre és una de les coses que necessitem més tranquil·litat. A la més lleu commoció la gent no surt de casa i menys per anar al teatre. Avui mateix he

Maria Vila

sentit parlar de vagues, i ja estic esporuguida.

Molt i molt. Sempre han tingut èxit de públic, les obres d'En Sagarra. Els versos mateix del darrer acte de la *Desitjada* són bellíssims i els dic de gust.

Es fa tard, Maria Vila s'ha alçat i comença d'arreglar-se; amb l'index reparteix, com si res no fes, el carmi pels llavis; tot, en aquesta dona, és ple de naturalitat. I, tanmateix, s'endeuina en ella un fons d'energia i voluntat immenses, junt amb uns nervis belluquats que domina a plaer.

No, la meua filla no serà artista. I repeteix la frase com si l'obsessionés, bo i escampant-se coloret per les galtes, abans lleument pàlides.

Fóra interessant d'esbrinar totes les sensacions, totes les crisis espirituals per les quals passa una artista, tota la ductilitat i la subtilitat que li calen per a ésser cada dia una persona diferent, conservant sempre la seva personalitat, essent ella mateixa, i m'interessa a mi la psicologia d'aquesta artista que sap ésser alhora esposa i mare, que per un excés de modestia creu que el públic és condescendent i bo, i ignora que el públic és exigent, que demana i vol, i sempre vol el que demana; que se sent feliç només que amb els aplaudiments, amb aquests aplaudiments que jo crec com una mena de morfina; i se sent catalana, i com a catalana és franca, senzilla i noble, i que no vol que la seva filla sigui artista perquè, com gairebé totes les mares, desitja per a la seva filla la màxima felicitat.

MERCÈ RODOREDA

Societat Tramvia de Barcelona, Eixample i Gràcia

Vencent el 1.º de novembre pròxim el cupó núm. 39 de les Obligacions al 4 per 100 d'aquesta Societat, s'informa als senyors tenedors que el pagament de l'expressat cupó quedarà obert des de l'esmentat dia, a raó de 10 pessetes, deduint pessetes 1'6255 pels impostos legals, en les següents cases de Banca: Banca Arnús, S. A., S. A. Arnús-Garí i Crèdit Lyonnais.

Barcelona, 16 d'octubre de 1932.

L'Administrador Delegat,
ALFRED ARRUGA

TEATRE BARCELONA

DIMARTS, dia 25
Nit, a dos quarts d'onze:

Representació de la Revista amateur de «Casino de Tiana»

«TIANA SOMRIU»

PER A INVITACIONS:

Lauria, 77. - Telèfon 71094

Rambla Catalunya, 42. - Telèfon 14583

CANISERIA
FITO
BARCELONA

NOVETATS
EN CAMISES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

CATALUNYA

Tots els dies el film realista de
ANATOLE LITVAK

amb música de Maurice Yvain
Per **MARCELLE ROMÉE**
i **ANDRÉ LUGUET**

Producció FIFRA
dels **ARTISTES ASSOCIATS**

SEGUEIX L'ÈXIT
DE
MARSHA EGGERTH
EN

Erase una vez un vals

Opereta de Franz Lehar
tots els dies al
Lautásis

Una exclusiva Febrer i Blai

LES LLETRES

LITERATURA POLONESA

Cyprien Norwid

Un poeta maleït del romanticisme polonès; un errant, entre els errants d'aquella època heroica en què cada escriptor era un agitador polític, o, si més no, un proscrit, i passejava la seva misèria, les seves decepcions i el seu geni a través d'Europa. Aquest de què anem a parlar fou segurament el més desgraciat de tots, car, a més a més dels seus dolors patriòtics i personals, romangué desconegut dels seus i tot. I no obstant, fou un molt gran poeta, al qual es tributa ara una tardana justícia.

Era de bona família burgesa i pagesa, benestant, i es pretenia de sang reial. Quan nasqué, prop de Varsòvia, en 1821, el gran Mickiewicz tenia més de vint anys, Zaleski i Slowaski eren uns homes fets. Orfe aviat, degué ésser feliç mentre romangué a Polònia: tota la seva primera joventut. Però era un predestinat de la desgràcia. En tenia el caràcter, aquell caràcter que atreu les tempestats: reservat i distant, altiu i meditatiu, i per afegida, d'una sensibilitat estrimada i no transigent ni amb la seva consciència ni amb les seves idees. Era excepcionalment dotat per a la literatura i per a les arts i la seva àvia materna li havia fet donar una educació com cal. A vint anys ja brillava, com a poeta, en els salons literaris de Varsòvia. Però no era fet per a la vida mundana, com tampoc per a la bohèmia sorollosa dels escriptors i dels artistes del seu temps. Per tal de perfeccionar-se en la pintura i l'escultura, començà de viatjar: Nuremberg i Munic, després Florència, el veuen treballar successivament. Potser és en aquesta darrera ciutat on es revelà tot d'una el seu destí tràgic.

A Itàlia hi havia aleshores una dona admirablement bella i adorada per tota l'Europa cèlebre. Henri Heine i Théophile Gautier l'hàn cantada; els més grans artistes, homes d'Estat i àdhuc sobirans, li retien homenatge. Era filla d'un general rus i d'una polonesa, esposa divorciada d'un multimilionari grec: s'anomenava Maria Kalergis. Norwid se n' enamorà amb tota la fúria concentrada de la seva ànima esquelètica, i aquest amor sense esperança havia de destruir la seva sensibilitat per tota la vida. Potser que sense aquest terrible dolor Norwid hauria donat el to a través de les empreses feliçes, a la seva obra plena de melancòlia i d'ironia amarga, car ella encloïa encara una força optimista, una extraordinària puixança d'entusiasme, interrompuda i com desviada de la seva ruta, i que fa pensar en una flor tallada.

Una altra dona estigué a punt de salvar-lo de la desesperació, Maria Trembicka, companya de Maria Kalergis. De 1845 a 1857 la seva amistat es prodigà en favor de Norwid, però quan li oferí de casar-s'hi, ella refusà per convertir-se en la dona del poeta Falenski. Ella li havia allargat «un quant buit, i no la mà». Aquesta expressió, que és d'ell, podria servir d'epígraf simbòlic a la vida de Norwid. Un quant buit, i no la mà: vet aquí la part que li havia tocat d'una existència a la qual allargava, ell, dues mans de carn plenes de força i del desig d'estrenyer.

Aleshores, arrossegat per la seva fatalitat

intima, Norwid no farà sinó anar de decepció en decepció. No s'entén amb els caps de l'emigració, ni sobre la qüestió religiosa, ni sobre la qüestió política. Espoliat dels seus béns de família pel govern rus, comença a debatre's en les pitjors dificultats pecuniàries. Escriu i pinta sempre, però sense trobar mai encàrrecs, ha de sotmetre's a tota mena de feines per tal de guanyar el pa quotidià. En 1848 s'havia batut al Quirinal pel papa. De retorn a París, busca feina en una fàbrica de Montmartre, i després es lloga com a llenyater en el bosc de Fontainebleau. Fins és diria i tot que es pren la feina d'acréixer les seves dificultats descoratjant les proteccions i rebutjant les ocasions favorables. Possa un esbós de Rafael, conceptuat autèntic, i el Museu del Louvre oferia de pagar-li-hi molt car, però ell el tramet graciosament al Museu de Cracòvia. Igualment esguerrà, més tard, pel seu mal caràcter, l'ocasió lucrativa d'una expedició polar subvencionada pel príncep Napoleó. En 1852, sense diners, s'embarca cap a Amèrica. Tot just desembarcat pren mal i només deu la seva salvació a la caritat de pobra gent que el recullen i l'atenen. Vivoteja després, a Nova York, il·lustrant almanacs. En 1855 passa a Londres i després torna a París, d'on ja no es mourà. La mort el priva de les darreres amistats que se li conservaven fidels. No podent més, en 1877 demana acolliment a les monges poloneses de la Caritat. Allí morí, en 1883, ignorat de tothom, i la seva despulsa reposa encara en la fossa comuna del cementiri polonès de Montmorency.

Tals són els grans trets de la vida de Norwid contada per Paul Cazin a tall de preface de les traduccions de *nouvelles* en prosa, de records i de llegendes que ens en acaba de donar.

Norwid és sobretot un poeta, i, ja ho hem dit, un molt gran poeta. Però és un poeta esotèric; ni el seu pensament ni la seva forma no són sempre molt accessibles al públic. Paul Cazin l'emparenta amb Paul Claudel. No podem jutjar gaire la manera i la inspiració poètiques de Norwid per aquest recull de proses on el lirisme raja constantment en glops magnífics.

Sembla que Norwid sigui un pessimista. Però escoltant-lo atentament, hom s'adona que només és un desencanyat. En el volum editat per Cazin es troba una curiosa «llegenda moderna» titulada *La civilització*, que és el relat filosòfic-líric d'una travessia. La poesia de la mar, la ironia envers la civilització i els homes, la tragèdia de la solitud, s'hi harmonitzen en estranya simfonia, amb aquell aire sibil·lí que de vegades és habitual de Norwid, i unes resonàncies poètiques i sentimentals que desvetllen ecos profunds. Allà, com arreu, hom pot adonar-se que la ironia amarga, i sovint cruel, de Norwid, que sembla ésser l'expressió del seu menyspreu dels homes, és, potser encara més, la forma defensiva de la seva sensibilitat. Aqueixa ironia pot arribar fins a la caricatura; pot també, com en *La darrera faula*, elevar-se i fondre's, en les altures del pensament religiós, en una subtil melancòlia, carregada però d'esperança.

Avui ja no hi ha poetes maleïts. La literatura és una professió com una altra i fins es diu que la producció poètica, als Estats Units, acaba d'ésser racionalitzada i estandarditzada. L'obra i la vida de Norwid, en llur allunyament romàntic, ens semblen, al contrari, plenes de salubritat.

PIERRE-JEAN ROUDIN

Entorn de la poesia

Fi de segle i Noucents. — Un dels punts d'estètica, no per molt vigilat menys interessant, és el que fa referència a la diferenciació de l'art que s'ha anomenat fi-de-segle respecte l'art genuí del nostre Noucents. En realitat el problema involucra no menys que el de la solució tècnica de dos segles: el XIX i el XX. Avui que els estudis d'art i de literatura es proposen situar, comparar, per a distingir i caracteritzar els moments històrics — així Wölfflin respecte la plàstica dels segles XVI i XVII — res millor que cercar

Els dos paisatges. — Una de les frases més justes que produí el Vuitcent per a definir-se és la que aplica al paisatge anomenant-lo «estat d'ànima». Res més sentimental, més subjectivista i de més confusió. Així fou el paisatge del segle XIX. No en va a l'entrada d'aquell món estaven els «fenòmens» de Kant, el romanticisme de Beethoven i la vida introspectiva del Faust de Goethe.

Avui el paisatge és una visió serena de línies i colors; no una emoció, sinó l'objecte d'una contemplació. Si seguim les denominacions de Schopenhauer, el món ha deixat d'ésser voluntat, per esdevenir una simple representació.

En el paisatge mariner de Morales, que hi ha d'estat d'ànima i que hi ha de serena visió?

En el sonet I, per exemple, veiem assenyalar-se aquest doble aspecte: el port de Gran Canària contenint l'aigua, el disc de la Lluna, el compàs dels mars, les llums dels vaixells amarrats: visió, contemplació. Però, com a símbol del que resta de sentimentalitat, segle XIX, hi ha aquella cançó de mariner que romé la calma clàssica, melangiosament, en terminar el sonet.

Port i llunyania. — Estudiant Ors, en una conferència del Museu del Prado, l'hora pictòrica de Claudi de Lorena, assenyala com en els seus quadros marins hi ha un sentit clàssic de contenció, de límit, en el port; i un altre, iniciat, de nostàlgia, de sentit de la llunyania, pre-romàntic. Ja vaig indicar la semblança dels sonets de Tomás Morales amb el sentit dels quadros del pintor francès del segle XVIII. També en el poeta canari hi ha límits classicistes, i una inquietud esfumada de llunyania. En el sonet III, per exemple, podem distingir d'aquesta banda — de la nostra, del segle de l'ordre — el

Claudi de Lorena — El port d'Ostia

el marc adequat a l'època immediatament preterita i al present curull de futur.

El fi-de-segle va dur a les seves darreres conseqüències les característiques del seu temps. El confusionisme de les arts, la sentimentalitat, el dinamisme sense contenció, l'afició a l'ornamental. Així, per exemple, la pintura impressionista — supressió de línia en la tela —; la música post-wagneriana — literatura de detall en els poemes simfònics de Strauss; quintaessències de refinats ultrahumanismes psiquiàtrics —, novel·la d'Oscar Wilde i teatre de Maeterlinck. El Noucents torna a deixar el seu lloc a les arts — ho intenta almenys —; es deshumanitza, es limita i es serena: arquitectura de gratacels, pintura de Picasso, música de Ravel, Stravinsky o Falla, poesia de Paul Valéry, de Carles Riba o de Jorge Guillén. L'observació dels dos moments serveix per a aclarir molts problemes al mateix de síntesi que monogràfics.

Tomás Morales. — Prenem l'obra d'un gran poeta. De Tomás Morales, per exemple. Què hi ha en ell de finisecular que ens presenta l'autor com una valor històrica? Podrem també sondejar en la seva poesia i trobar en ella caps que el puguin lligar al noucentisme?

Ja he senyalat en una altra banda com hi ha en Morales una lluita entre el deixeble formal de Rubén i el creador d'una nova escola, d'un món nou. S'infiltra «gotas de melancòlia» en el vigorós quadre d'un artista que he anomenat, noblement, clàssic. Avui penso limitar-me a un aspecte de la seva obra: els sonets de temes marins de *Los poemas de la gloria del amor y del mar*, publicats en 1908 i recollits en el llibre primer de *Las rosas de Hércules*, en 1922.

Poden servir-nos per a veure el que hi ha en Morales de paisatge finisecular i de paisatge segle XX.

ple sol, les formes dels vaixells, les grues poderoses; i de l'altra — del passat romàntic —: el límit marí, el contorn de boira de la nau que es perd en la llunyania.

El que en Lorena és un presentiment romàntic, en Morales és un residu. S'explica per l'època d'un i de l'altre. La resta és igual. Recordem si no la llum del vestre al port del Lorena del Museu del Prado i l'ambient del sonet V, «en el silenci del Sol ponent».

Els tres mars. — A la poesia canària apareixen tres visions oceàniques. La del port i la mitològica de Morales; la de l'immens mar sumat al poeta, panteista, de Saulo Toron; i la de l'immens mar distint del poeta, sol contemplador, de Benítez Inglott. La visió emboirada de Saulo, és un salt enrera? No, en absolut; cal no confondre. Per als nous poetes islenys, Saulo, excel·lent poeta, és absolutament necessari. La gradació: Morales, Saulo, Inglott, és la mateixa de: Rubén Darío, Juan Ramón Jiménez, Jorge Guillén.

Juan Ramón afina els perfils de la cosa, l'estilitza, poleix la seva obra, i és un precedent — en aquest sentit — de Guillén o de Salinas o qualsevol poeta representatiu d'avui. Igualment a Catalunya, López-Picó respecte Carles Riba, per exemple.

El mateix, després de Morales, esdevé amb Saulo respecte la poesia d'Inglott o de Perdomo... Però sempre hi ha en Morales aquest classicisme formal assolit en una força creadora de temes marins, aquesta harmonia de vers, que el posen vora de nosaltres.

Com en el seu sonet XIV, hi ha en la seva obra la flama agonitzant del ponent d'or d'un segle que es va consumint, però ensem sorgeix de la nit de la ciutat blanca i lluminosa al port de la qual ens arrecerem.

ANGEL VALBUENA I PRAT

VARIETATS

«EL CAMÍ». — Remarquem als ulls dels lectors *El Camí*, setmanari valencianista normal. Normalitat conquerida finalment en la regularitat cronològica i en l'expressió idiomàtica. Normalitat, també, al marge de qualsevol regionalisme pintoresc o de qual·sevol groller localisme. *El Camí* és, per contra, un ample recer universal on tota inquietud troba la seva signatura i la seva exacta relació. Saludem aquests caminadors valencians en ruta d'Europa i del món.

SOBRE ELS LIMITS DE LA UNIVERSITAT. — Sovint sento interposar reserves sobre la funció de la Universitat que algú voldria ritual i hieràtica, administradora sacerdotament per a molt pocs. Penseu, per contra, que ací i en aquest moment, la Universitat ha d'ésser per a Catalunya una mena de signe totalitzador dels nostres esforços culturals; de fet tota feina organitzada esdevé automàticament universitària; per això han abundat a casa nostra les institucions on la Universitat era clandestina, o frustrada, o simplement rebel per incompatibilitat amb l'organització estatal. Ara, però, tot això ha deixat d'ésser; cal que deixi d'ésser, per a fer possible una organització total — universitària — de la nostra cultura.

LLIBRES REBUTS. — Ramon Xuriguera ha publicat a les edicions Proa una novel·la de records autobiogràfics. S'anomena *Volves grises*. *Volves grises* és una novel·la parisenc. L'exili enriqué les pupilles d'aquest jove escriptor avui plenament incorporat a la nostra vida literària. Una anècdota subtil d'amor i de gelosia — tema sentimental molt simple — és dut a terme amb una molt fina discreció. L'escenografia que volta aquesta anècdota és ressalt de la novel·la per la seva tan natural en el viatge, beguda en el Murger de les *Escenes* o en el Musset de *Mimi Pinson*. Aquest quadre però de precedència faria desviar un judici apriorístic. El que més m'interessa de la novel·la de Ramon Xuriguera no és pas, naturalment, l'anècdota o l'escenografia, sinó la manera amb què aquesta escenografia i aquesta anècdota són fetes carn de l'esperit. En contraposició a la quotidianitat del tema remarquem la novetat del seu tractament. Aquesta dirlem és una coquetaria de Ramon Xuriguera. Efectivament, tota la narració camina per unes pàgines fonges, imatjades, carregades de perfum. Prosa decididament poètica, plena de suggerències, finíssima d'adjectius. Xuriguera descriu molt bé i troba mots d'una rara riquesa per a concretar estats d'esperit una mica esfumats en la penombra. Coneix sobriament la difícil tècnica del clar-obscur i de la parpella mig closa. Altrament la seva prosa és plena d'inquietuds i denota un maneig destre del llenguatge. Editorial Barcino ha publicat darrerament, ultra l'opuscle antològic dels escrits en prosa de l'Aribau, comentat darrerament ací, els *Records i visions de Barcelona* de Pau Piferrer, obra també molt expressiva de la mentalitat dels primers romàntics. (Per què traduir-les, però?) També hem rebut signat per Alfons Maseras i Màrius Jouveau un *Resum de Literatura Provençal* que haurà d'ésser indispensable a tot treball d'iniciació en aquesta matèria.

D.-P.

MORT DE DAMA

Bàedeker Literari Mallorquí

De venda: LIBRERIA SINTES
Ronda Universitat, 4. - BARCELONAUn
Joier

J. ROCA

RAMBLA DEL CENTRE, 33 - PASSATGE DE BACARDI, 2

Societat Espanyola de Carbur Metà·lics

Correu: Apartat 190
Telèg: "Carburos"BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 17019

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Bergà (Barcelona) i Corcobion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUIFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utiltatge per les Arts Gràfiques

Aguillers, 1 i Via Laletana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

TARDOR, HIVERN?

Visiteu:

Mallfré

SASTRE

Ronda de Sant Pere, 24, pral.

Telèfon 18835

LES ARTS I ELS ARTISTES

L'opinió del Congrés d'Arquitectes

II i darrer

QÜESTIONS SOCIALS I SANITÀRIES

També en l'aspecte social i d'higiene pública, les conclusions del Congrés d'Arquitectes de Llengua Catalana són, en part, secament tècniques, i en part, un poc sucoses de política. I, naturalment, d'aquestes tractaré, ja que són les que poden interessar el lector.

En el que es refereix als barris obrers, el Congrés, a base d'una lluminosa ponència de l'arquitecte senyor Ramon Puig Gairalt, procura integrar l'edificació d'aquests barris dins del problema social i constructiu de la ciutat, i evita de tractar-lo com a qüestió a part de la política urbanista. «Per tant — diu una de les conclusions — tota construcció d'habitatges, sia d'iniciativa particular o colectiva, haurà de subjectar-se a normes urbanes dintre les regles d'un pla de conjunt en el qual es trobin resolts els serveis socials que són indispensables en vista de l'interès comú.»

A les conclusions que segueixen a aquesta és visible la intenció de lluitar contra una plaga funestíssima del capitalisme, que és l'especulació dels terrenys. El joc de l'oferta i la demanda al mercat dels solars ha produït una situació crítica, en la qual l'urbanisme troba les pitjors traves i els perills més mortals. Per poc que un Ajuntament es distregui, aquell terreny on hauria de passar una avinguda, o de plantar-s'hi un parc, s'ha apujat! El seu propietari, recolzant-se en l'opinió dels propietaris veïns, declara que val tant, perquè ara hom hi ha posat l'aigua o perquè un autobús li passa al costat cada mitja hora. S'ha apujat! Una mena de miracle, o un mal fat, ha actuat per llà, i l'urbanisme s'hi troba amb les mans lligades, obligat a estrènyer carrers, a suprimir espais lliures i, en general, a acotar el cap davant de totes les malifetes de l'especulació dels terrenys.

La mateixa preocupació d'integrar el problema de l'habitatge dins del problema més vast i total de la política social es reflecteix en les conclusions sobre Política Sanitària, en les quals tan bé treballà l'amic Jaume Mestre i Fossas. Faré remarcar que ha estat acollida, dins de la conclusió 5.ª, la suggestió meua, publicada fa mesos a

MIRADOR, sobre la declaració d'inhabitabilitat de les cases velles, les quals, havent rendit interessos considerabilíssims a llurs propietaris, han arribat a un estat de vellúria, de podridura interna i d'inconfort, que les fa condemnables a mort civil, per anti-higièniques i abusives. De la mateixa manera que admetem que la llei perjudicial per a la salut pública sigui decomissada, també han d'ésser-ho les cases que fan mal a la salut dels que les habiten. Ningú no té dret a viure de rendes vicioses ni d'origen tèrbol. A més, cal moure les escales del soterràni Ram de la Construcció, anant a considerar d'un cop els valors immobles de l'habitatge, com a valors amortitzables. Amb la declaració d'inhabitabilitat, continguda dins de les conclusions del Congrés d'Arquitectes de Llengua Catalana, tota casa inhabitable podrà ésser condemnada, per una comissió d'arquitectes i metges, a ésser desocupada i a restar buida. Els barris infectes baixaran així extraordinàriament de preu en expropiació, podran ésser aclarits a baix cost i llurs habitants sobrers s'escamparan per les cases noves, beneficiant als propietaris que inverteixen llurs capitals en la construcció, i als tècnics i obrers del Ram d'aquesta, i amb ells a tota l'indústria que viu del titat Ram.

Ara, llegiu-me aquesta conclusió, la 4.ª, que sembla que no digui res:

«Per tal de garantir la permanència dels tipus de densitat d'habitatge, no es permetrà que cap foraster es fixi a una població sense estar inclòs prèviament en una fitxa d'habitatge.»

Es evident que la paraula «foraster», aplicada dins un text legal de la Generalitat, voldria significar alguna cosa d'anti-estatutari, però dins d'una ordinació municipal d'un Ajuntament català, exigir uns requisits previs a la fixació d'un «foraster» és perfectament legítim i civilitzat. En la pràctica, però, tothom sap que representa el 80 per 100 de la paraula «foraster» i que representaria obligar, en nom de la higiene i policia sanitària, que la vinguda de «forasters» als municipis catalans, des de Barcelona al darrer poblet, no es fes amb caràcters d'immigració incontrolada, sinó amb compta-gotes, exigint a cada immigrant (fos català o no) que prèviament tingués determinat, a la seva fitxa d'habitatge, la casa que ha d'ocupar, casa inspeccionada a priori, pels serveis municipals, els quals en declararien la capacitat d'habitatge o sigui el nombre màxim d'estadants admesos. Tot «foraster» que arribés a Barcelona, per exemple, si no fos un turista, i volgués fixar-se a casa nostra, hauria d'haver arranjat prèviament la seva fitxa d'habitatge. Si no n'hi hagués de disponibles, de fitxes ni d'habitatges, la vinguda d'aquell «foraster» no seria possible. L'admissió de mà d'obra forastera es faria metòdicament, segons les necessitats de l'economia catalana.

No vull enfartegar aquests comentaris sobre les conclusions del Congrés d'Arquitectes de Llengua Catalana, anant a massa detalls que el lector no tècnic trobaria entjosos. Els pocs punts que he posat de relleu són suficients per discutir molt, si hi ha qui vulgui interessar-s'hi públicament. Als arquitectes sobretot, que han alçat aquestes lletres, correspon d'empaitar-les i d'impedir que es facin escàpols dins dels caus de l'oblit.

NICOLAU M.ª RUBIO
Arquitecte

Respecteu els materials

El salvatge experimenta la necessitat imperiosa de cobrir d'ornamentació tot allò que el rodeja. El papua de la Nova Guinea i de les illes Fidji, el canaca de la Nova Caledònia, tatuen el seu cos, la seva piragua i tot el que cau a les seves mans pecadores. El cafre sudafricà barata vori i diamants per la més abjecta camelote, amb la qual dissimularà curosament el seu bell cos d'atleta. Modernament, aquest gust de l'home primitiu per l'ornamentació ha trucat a les portes del món civilitzat.

L'arquitectura, sobretot, s'ha mostrat sin-

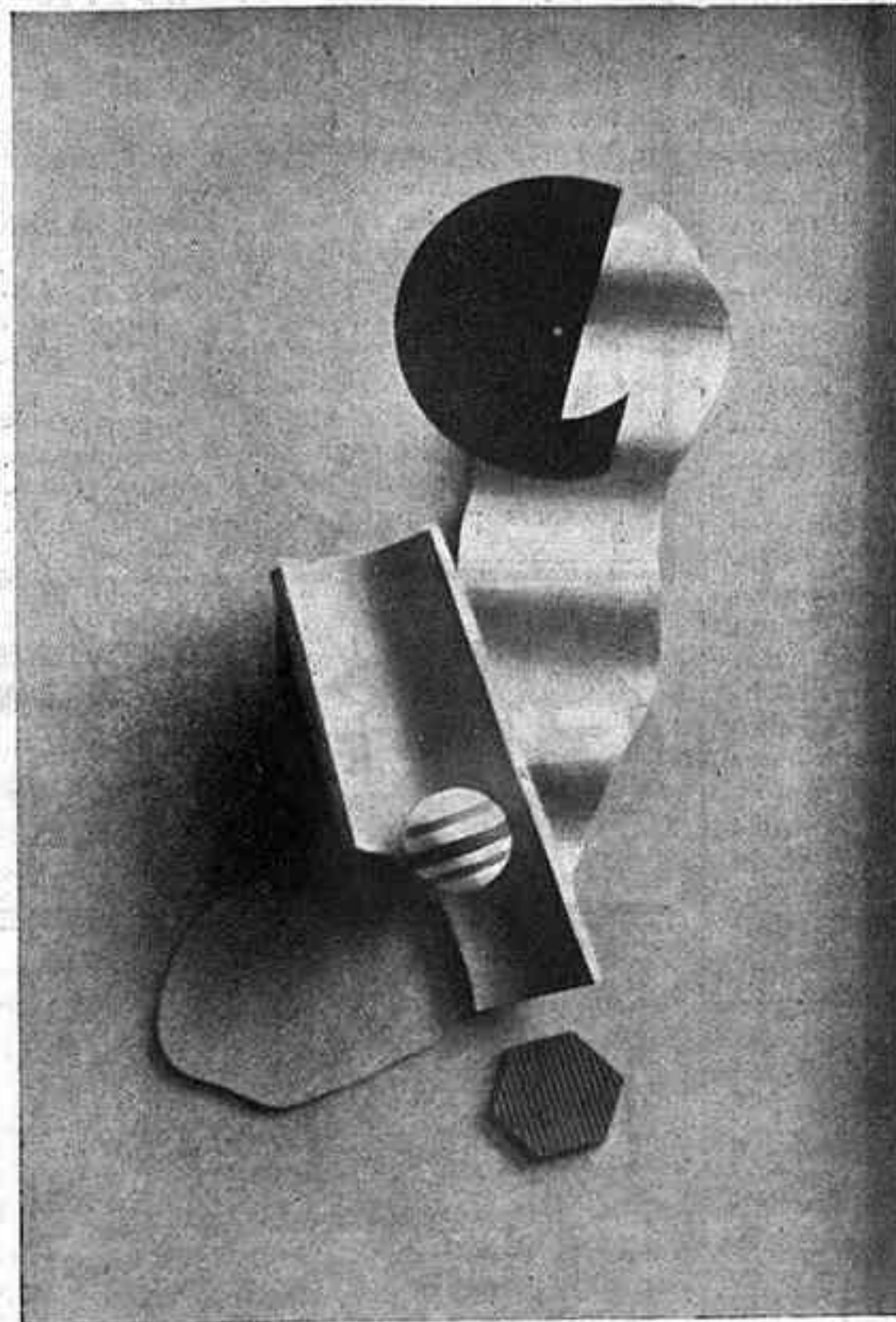
coradors que fan fals marbre i falsa fusta. Com hi ha arquitectes enamorats del neoclassicisme italianitzant que omplen les façanes d'esgrafiats i embruten les parets amb pintures al fresc.

No subscriurem les afirmacions rotundes d'Adolf Loos, un dels precursors de l'esperit nou, el qual, en 1900, en plena efervescència del modern-styl, ja s'elevava furiosament contra l'ornamentació i deia que el salvatge que es tatua no és un criminal, però que l'home modern que ho fa és un criminal o un degenerat. No anirem tan lluny. Encara que Loos afegeixi que, en moltes presons, la proporció de tatuats s'eleva a un vuitanta per cent. Però, si estem d'acord amb l'autor d'Ornament i crim quan diu que, a mida que la cultura es desenrotlla, l'ornament desapareix dels objectes usuaus. Aquesta absència de decoració s'observa ja en l'arquitectura dita funcional. Els arquitectes que cobreixen de frescos els seus murs, tot i desnaturalitzant la qualitat del material, ens fan pensar en aquelles dames nordamericanes que tapen pudicament el telèfon amb una mina de gran tamany. I els arquitectes funcionals han estat els primers a respectar la pura bellesa dels materials, bells en si, que posseeixen una sumptuositat molt més sensual que tota la decoració que s'hi sobreposi. En la nostra època, tot el que es fa d'acord amb el seu esperit, des dels aparells industrials fins a la superfície llisa de l'arquitectura nova, tot tendeix a posar en valor la preciositat dels materials.

Tot el que precedeix ens ha estat suggerit per les darreres obres d'Angel Ferrant, que inauguren una nova etapa de l'art d'aquest escultor, que ningú no coneix encara, i que interessarà segurament els nostres lectors. Aquestes obres recents de Ferrant són un bell exemple del respecte dels materials que es dibuixa cada dia amb contorns més precisos en el cel de les arts.

Aquesta Composició que reproduïm, per exemple, ha estat construïda amb una planxa d'uralita, un disc, una pilota, una teula i una rajola. Tots aquests materials, a l'estat pur, sense desnaturalitzar. Elements aparentment insignificants, però que, en ésser combinats i retallats de certa manera, adquireixen una vida remarcable i, sobretot, una riquesa de qualitats gairebé preciosa. Davant aquestes obres, no cal parlar d'abstracció. Ja ho deïem en comentar les obres d'Arp. Abstracta és una obra que, partint de la realitat, en deformi o n'elimini algun dels seus elements. Però una obra que, sense partir de la realitat, sigui bella en si i no per comparació, i tingui una bellesa autònoma, serà tan concreta com una cosa natural que no s'assembla a res. Les obres anteriors de Ferrant, que deformaven la natura amb intencions plàstiques i expressives, podien ésser titulades d'abstractes. Però aquestes obres recents seves són purament concretes — naturalistes, les titula ell — perquè, ultra respectar vigorosament els materials emprats, no pretenen assemblar-se a res, són tan belles en si com una flor o una fruita. No cal parlar de deshumanització, tampoc. En rigor no hi ha res deshumanitzat. Cada home deixa la seva empremta en tot el que fa. A col·legi, per a ensenyar-nos a escriure, ens fan copiar uns caràcters de lletra model·les. Però aviat cada alumne adquireix una calligrafia pròpia que no s'assembla a la de ningú. I aquestes obres de Ferrant, aparentment impersonals, delaten la seva personalitat amb certa cadència que fa pensar en el ritme de les seves obres anteriors. I tenen la mateixa plasticitat colpidora d'aquelles. Aquestes obres de Ferrant són essencialment el mateix que les seves escultures anteriors. Però alleugerides del llast de la figuració, alliberades de la tutela de l'anèdota, per tant més pures. I, essent més lliures, més riques de possibilitats inventives.

SEBASTIÀ GASCH

Angel Ferrant. — Composició

gularment dòcil a les exigències de la decoració. El monstruós modern-styl, que deshonora tota una època, i que, aci, alguns provincians acaben de descobrir, és l'exemple més delirant de salvatgisme europeu. Ja ha plogut molt de 1900 ençà. Però aquest entusiasme per l'enfartec no ha conegut encara el seu declivi. L'aspecte ha variat. Però el fons resta intacte. I l'Exposició parisenca de les Arts Decoratives de 1925 sembla de l'esperit del 1900. Cobrir les parets de losanges i rectangles, en efecte, és tan monstruosament il·lògic com cobrir-les de senyores mòrbides amb vels ondulants i cabellera espessa. I si els nous rics de 1900 adoraven armilles de fantasia, agulles de corbata i anells amb brillants, els de 1925 s'enternien davant les petaquies amb decoració cubista, tan odioses com les petaquies de Toledo. I avui, encara hi ha pintors de-

El present d'art reflecteix la personalitat del donant

REPRODUCCIONS D'ART ESCULPTORIC.
LAMPARES
PASSEIG DE GRACIA 68

La decoració de la casa denota el gust del propietari

"El Maestro Ibarra"

A fi de celebrar el seu cinquantenari, la fundició tipogràfica Richard Gans ha fos un tipus de lletra — que de vegades usem en aquestes pàgines i en el qual, per exemple, està compost el títol que encapçala aquestes ratlles — i l'ha batejat amb el nom d'Ibarra, el famós impressor que exercí a Madrid el segle XVIII. I no solament ha fos la dita lletra, sinó que ha editat un llibre — tot el compost en tipus Ibarra de diferents cossos i famílies — d'homenatge al famós impressor del taller del qual digué Alfieri que era la *più insigne stamperia d'Europa*. El llibre de què parlem, a més a més, és enriquit amb facsimils d'obres sortides de les premses d'Ibarra o de les de contemporanis, successors i deixebles seus, tot excel·lentment tirat sobre un bon paper que, sense ésser el que els bibliòfils anomenen gran paper, no és gens corrent en la producció editorial.

El text, a part un breu històric de la casa Gans i una semblança del seu fundador, conté un relat de M. R. Blanco-Belmonte, una mena de biografia novel·lada d'un dia del tipògraf — justament el dia en que rep el nomenament d'impressor de l'Acadèmia Espanyola; un breu històric de la sort de la impremta d'Ibarra després de la mort d'aquest, amb notícia dels llibres més famosos que produí, obra de R. de Córdoba, i, finalment, un resumit històric de la impremta espanyola en el segle XVII, escrit per M. White.

No es tracta, doncs, ni d'una biografia ni d'una bibliografia sistemàtica d'un dels millors impressors que hi ha hagut al món, sinó d'un homenatge que han volgut retre-li uns admiradors; però, així i tot, aquest llibre presenta un gran interès per als bibliòfils i els impressors que tinguin una mica d'amor a l'ofici. Conté prou dades i és escrit amb prou solta — sense insistir de nou en la seva bella presentació — per interessar els aficionats a tot el que de prop o de lluny fa referència al llibre, els quals sabem positivament que no són gaires, desgraciadament. Si no, no es donaria el cas que, al cap de dos segles, encara no existeixi, com fa notar Córdoba, un catàleg complet de l'obra d'Ibarra — malgrat el treball de Juan Hurtado —, ni molt menys d'estudiar l'evolució de l'art del mestre des del seu establiment com a impressor fins a les edicions que li donaren un renom universal, testimoniats per contemporanis i posteriors, nacionals i estrangers.

Joaquín Ibarra, nat a Saragossa, es formà, sota el guiatge del seu oncle, a la impremta de la Universitat de Cervera. Blanco-Belmonte posa en boca d'Ibarra aquestes paraules, puntualitzant les dots del seu oncle: «Sobrietat, senzillesa, bon gust i regularitat en l'espaiat i interliniat, harmonia elegant entre la caixa total de les pàgines i l'amplada de marges, encert en la tria de tipus... No hi ha més secrets en el que fa a la composició!»

No és cap altre, efectivament, el secret que hagi fet durar, sense ésser superats, els llibres sortits de les oficines d'un Plantin, d'un Bodoni, d'un Ibarra. De tota la producció moderna — que ha arribat a ésser tan copiosa i desorientada — per a bibliòfils, amb els seus alts i baixos, tenen més probabilitats de durar i són realment apreciats per les persones de gust afinat — deixant a part les condicions d'exemplar únic o raríssim que tant s'estimen, sovint fins a la mania —, els llibres com els que fa Stools a Maestricht o Pichon a París.

Tota la producció d'Ibarra està inspirada en aquelles paraules que potser no pronunciam mai, però que els dos mil cinc cents llibres per ell impresos testimonien amb la sobria eloqüència de l'obra ben feta que resisteix el pas dels segles i les pugues i baixes de les modes.

J. C.

SYRA
Jewer. — Paisatges a l'oli.
Nicolau M.ª Rubió. — Jardins d'interior
Pintures inèdites de diversos pintors moderns.
BONICS OBJECTES PER A REGAL
DIPUTACIÓ, 262
(entre Passeig de Gràcia i Claris)

Pasta de Cera
El fang que permet el més perfecte modelat
Olivera, 25 - Telèf. 31816

L'empleat de la funerària. — Si troba car l'enterrament de tercera, n'hi farem un de quarta.
El fill. — Encara el trobo car, també.
El moribund. — A veure si encara hauré d'anar a peu al cementiri!

(Gringoire, París)

—No tens ambició? No voldries deixar el senyal dels teus passos en la sorra del temps?
—Mira, papà. Més m'estimaria deixar-hi les dels pneumàtics del meu cotxe.

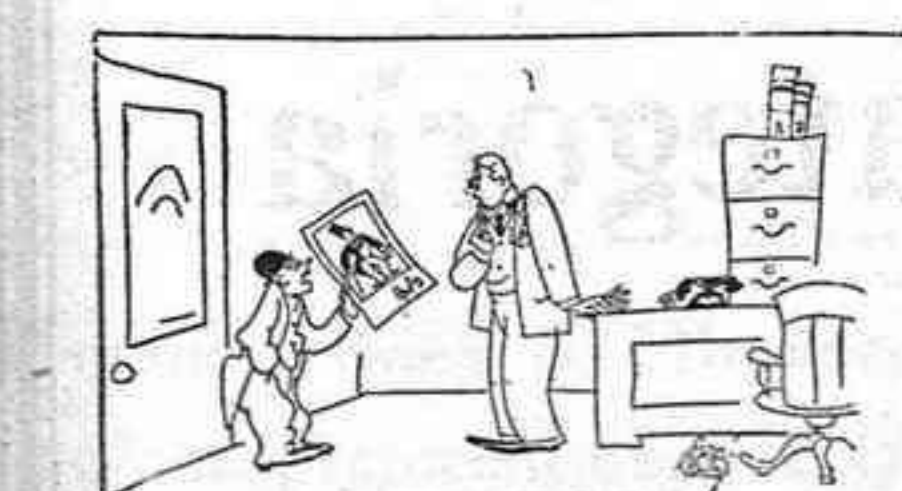
(National Graphic, Londres)

CEPILLERIA MODERNA
raspalls per a tots els usos
articles de neteja—objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

SASTRERIA F. Vehils Vidal
Direcció: M. Pellicer
7, Plaça Universitat, 7
Rebudes grans col·leccions de panyos per aquesta temporada
ESTAMS - XEVIOTS
MELTONS - FRANEL·LES
PREUS REDUITS

El marit. — Aquest diari parla de tu.
La dona. — De mi?
El marit. — Sí; diu que al món sobren dones.
(Vart Hem, Estocolm)

—Vinc per la plaça de director. Vegeu l'efecte que faig quan cobro prou per vestir bé.
(Judge, Nova York)

RADIO I DISCOS

MÚSICA I RÀDIO

En la crònica anterior parlàvem de determinades característiques que ha de tenir la música per a assolir una bona radiació. Totes les dificultats, però, sembla no s'han de presentar amb l'escrita expressament per a la ràdio. Gairebé tota aquesta música ha sortit dels concursos que organitzen les emissores per a nodrir llurs programes i cal prevenir-se davant aquestes obres, que en molts casos no són més que resultats ben migrats de les provatures d'autors novells que cerquen els petits premis en metàl·lic que són oferts.

La dificultat principal de la música feta per a la ràdio és deguda a l'eclecticisme del públic que té d'escollar-la i que no pot acontentar. La majoria de les obres han estat fetes a base de petits conjunts que actuen com a tals; és ben bé música de cambra destinada a un auditori inversemblant, i en això hi ha la pitjor tara per a rebre, sobretot ací on la música de cambra ha estat abandonada fins de les associacions que tenen per objecte cultivar aquest gènere.

La transcripció per a ràdio, demés de tenir inconvenients, modifica la qualitat dels sons i transforma els timbres dels instruments; és a dir, és una font de possibilitats, i així l'autor que escriu per al micròfon sembla que hauria de tenir en compte aquestes alteracions i aprofitar-les. Això últim, però, no sembla que sigui així, i la migrada literatura musical escrita per a la ràdio cuita només a allunyar les dificultats.

Un dels números de *La Revue Musicale* dedicat a la música mecànica ens fa un detall d'aquestes obres, de les quals, llevat d'algunes de franceses, la majoria pertanyen a autors alemanys. És natural que així sigui, puix que a Alemanya és un dels països on més desenvolupament ha pres la ràdio. Allí es pot comptar un públic fidel amb el qual es poden fer provatures i els autors i les emissores han arribat fins a crear un estil propi per a satisfer les exigències dels radio-oients, als quals plau aquest gènere nou. Hi ha autors, ja co-

neguts universalment, que s'han dedicat a la ràdio; un d'ells és Hindemith, un dels músics més característics de l'Alemanya actual, amant de la simplificació de formes pertanyent a aquesta reacció germànica contra Wagner que s'estila avui. L'obra d'aquest autor més apreciada pels radio-oients és una obra escrita amb la col·laboració de Weill, per a petit conjunt d'instruments de vent, no escrita exclusivament per a la ràdio, però que en ésser interpretada en concerts es va poder apreciar les qualitats especials que tenia per ésser radiada. Es titula *El vol de Lindberg* i és concebuda evitant la intervenció del conjunt orquestral, amb pocs instruments i encara actuant individualment.

L'autor, però, que més ha dedicat la seva activitat a la ràdio és Max Butting, autor de *Música per a orquestra radiofònica*. Si bé d'aquesta obra l'autor en confia bona part als instruments de corda, ha suprimit els segons violins i substituït els contrabaixos pels baixos de vent, amb la qual cosa la claredat hi guanya molt. A fi que el ritme no se'n senti, introdueix el banjo. Altres autors són Hermann, Gross, Humpert, etc.; i gairebé tots prefereixen la forma de *suite*, més lliure que l'escolàstica simfonia.

El que hi ha hagut ací de tot això és ben poc, i encara apartant-se d'aquest corrent universal de simplificació que es nota arreu. Hi ha hagut alguns concursos, ben pocs, i la majoria de les obres han estat fetes amb la instrumentació clàssica desenvolupant temes populars, anant amb això contra el corrent universal que no vol localismes.

Precisament una de les característiques de la música radiofònica ha estat, en la seva èria de no personalitzar, suprimir gairebé sempre les intervencions vocals; tant és així, que molt poques són les obres que tenen cant, i el que encara s'ha suprimit més són els cors.

Per a aquesta música nova molt ha fet l'actuació del jazz, i més del jazz hot, per

tot el que significa de destriament de timbres i simplificació en la construcció, i per això molta de la música popular que s'ha escrit per a ràdio ha tingut com a base el folk-lore dels negres.

En resum, la música radiofònica va pel mateix camí que tota la música moderna i per això les formes són les mateixes, però, com dèiem abans, conegudes i evitades les dificultats de la radiació, cal que els autors s'aprofitin dels avantatges que els pugui donar la radiació, cosa que fins ara, llevat de l'obra de Hindemith, sembla no haver-se tingut en compte.

J. G.

Víctimes dels nervis

Moltes persones no encerten a dominar-se i són víctimes de llurs nervis.

La sang aviciada i el cos afeblit per manca de repòs i excés de treball són causa de la irritabilitat nerviosa que tants mals engendra.

Totes les persones tedioses i abatudes poden recobrar llur vigor prenent l'energic reconstituent FOSFOLICO-KOLA DOMENECH.

Aquest producte, que recomanen els metges per la seva científica fórmula, dona a l'organisme els elements necessaris per a una ràpida tonificació.

GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

—Però, per què repetiu tres vegades cada nota?
—Per... perquè sóc... tar... ta..., ta... tar-tamut.

(Il Travano delle Idee, Roma)

NOTES DIVERSES

La puntuació sonora

L'escriptor francès Paul Reboux s'ha ficat al cap de dotar la ràdio d'un signe de puntuació: el punt sonor. Ja ha explicat el paper que podria revestir aquest punt sonor, el qual, a discreció dels directors dels estudis, podria ésser un cop de gong, una nota musical, una campanada. Com es comprèn, el punt sonor exerciria, en l'emissió radiofònica, la mateixa funció que el punt de l'escriptura. Entre dos discos, un punt sonor. Entre dues informacions d'un caràcter diferent, un punt sonor. Entre dos anuncis, un punt sonor.

L'inventor d'aquesta innovació, el qual, naturalment, hi troba tot d'avantatges, diu que fins permetria la identificació d'estacions que arribessin a la treballada d'un punt sonor particular i personal.

Res no és més desagradable, diu Reboux, que el comunicat publicitari, que, transmès immediatament després d'una emissió musical, trenca l'atmosfera artística i recorda massa brutalment les banalitats de la vida quotidiana.

El punt sonor, col·locat entre l'art i la publicitat, vindrà a ésser una mena de parèntesi. Almenys aquesta és la il·lusió de Paul Reboux.

La «hitlerització» de la ràdio alemanya

Hom ha pogut notar fins ara canvis remarcables en l'orientació general de les emissores alemanyes. No obstant, diverses notícies ens permeten afirmar que a partir del mes d'octubre se'ls imprimirà un vigorós impuls ultranacionalista. Probablement seran dirigides pel doctor Scholtz.

Hom ha pogut escoltar ja a Hamburg als comandants de submarins relatar les seves gestes de guerra.

El vocabulari és essencialment germànic. Es prohibeixen terminantment les expres-

sions que provenen d'algun idioma estranger. La «Rundfunk» ha organitzat, a més a més, un vast concurs per al reemplaçament de les esmentades expressions.

Interessant manera d'instal·lar aparells de ràdio

Una societat d'immobles de La Haia acaba d'introduir en unes habitacions en construcció el sistema d'antena central. Una antena única serveix per a tots els receptors d'un bloc sencer d'habitacions, podent fins amb aquest sistema juntar amb una sola antena tots els receptors d'una ciutat. Demés de l'antena, hi ha un amplificador central, de manera que els ràdio-escoltes reben les audicions considerablement augmentades.

Ràdio-distribució

La ràdio-distribució continua a desenvolupar-se a Holanda. Fins ara, les centrals de distribució eren de propietat d'empreses comercials o de municipis. Hom acaba d'inaugurar a Amsterdam la primera central organitzada en forma cooperativa. Cent cinquanta famílies han fundat una cooperativa que els distribueix a voluntat les emissions de Hilversum, Huizen i dues emissores estrangeres o discos per mitjà del pick-up de l'estació.

Ràdio-cinema

Des de fa temps que hom buscava la manera de portar davant del micròfon les escenes de «Mickey Mouse». La fórmula ha estat trobada en fi per la N. B. C., la qual ha signat un contracte amb la Companyia de Cinema «Disney» que produeix els dibuixos animats sonors, per a reproduir-los radiofònicament.

ACADEMIA CLARET

Degana de les Acadèmies Pràctiques Mercantils d'Espanya

COMERÇ I IDIOMES

CARRER DE FIVALLER (abans Fernando), 24, 1.^a
TELÈFON 16878 BARCELONA

Suscriviu-vos a **MIRADOR**
Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

El Sr.
que viu a
carrer..... n.º..... es subscriu a **MIRADOR**
del preu fixat de **3'50 ptes.** trimestre.
..... de de 193.....

Signatura

ANUNCIANTS...!

Una formidable organització completa en publicitat
El mitjà de propagar amb èxit els vostres articles per tota
Catalunya i Illes Balears, és el que us ofereix constantment

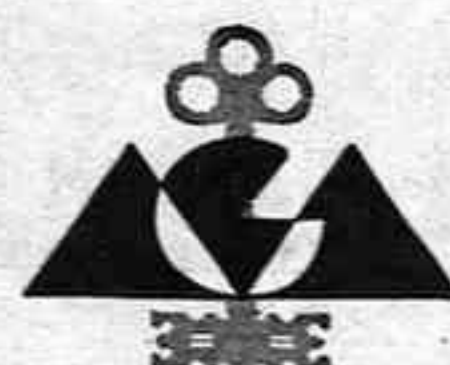
“AGENCIA GENERAL DE ANUNCIOS”

(Nom i marca registrats)

Les campanyes de propaganda que se'ns confien pel sistema de diapositius-projecció, són ideades i visionades amb tota pulcritud, **essent** per tant, **llegides** mensualment per **milions d'espectadors**, probables consumidors dels gèneres que s'anuncien

200 cinemes en ciutats i poblacions de categoria

BARCELONA: Casp, 26, pral. - Tel. 16606

Tarragona, 7, 2.ª : MADRID